

Elemző tanulmány a Budapest I. kerületében 2020 tavaszán, a koronavírus-járvány első hulláma idején bevezetett válságkezelő alapjövedelemről

Büttl Ferenc – Kis Miklós

Tartalomjegyzék

Bevezetés	3
A Covid-válság és az alapjövedelem	3
A koronavírus-járvány, illetve a járványkezelés miatti korlátozások hatása a háztartások jövedelmére Magyarországon.....	5
A válságkezelő alapjövedelem (VAJ) Magyarországon	10
A Budavári Önkormányzat által bevezetett alapjövedelem-program elemzése	12
„Igénylő–támogatott”-adatbázis elemzése	12
A „kérdőív”-adatbázis elemzése	27
Összefoglalás.....	34
Melléklet	35

Bevezetés

A koronavírus-járvány a legnagyobb gazdasági visszaesést okozta az 1929-es nagy gazdasági világválság óta¹, s olyan közpolitikai innovációkat hívott életre, amelyek valószínűleg örökre megváltoztatták az alapjövedelemről szóló diskurzust. A válság hatására bevezetett alapjövedelem-szerű ellátások „természetes kísérleteknek”² is tekinthetők, valós körülmények között elvégzett nagyszabású vizsgálatoknak, amelyek új adatokkal szolgálhatnak a tudományos elemzés számára.

Különösképpen jól hasznosítható tanulságokat tartogathatnak azok a „természetes kísérletek”, amelyeknél a döntéshozók gondoltak arra, hogy lehetőséget biztosítsanak a kutatóknak az adatgyűjtésre. Pontosan ez történt a Budavári Önkormányzat által 2020. április 15-én bevezetett válságkezelő alapjövedelemnél, ezért volt lehetőségünk a jelen tanulmány elkészítésére.

Elemzésünk első felében áttekintjük röviden a koronavírus-válság kezelésének nemzetközi és hazai összefüggéseit az alapjövedelem koncepciójával, majd részletesen elemezzük a Budavári Önkormányzat által bevezetett válságkezelő alapjövedelem hatásait.

A Covid-válság és az alapjövedelem

A koronavírus-járvány nyomán hirtelen kialakult, mély gazdasági válság számos ország kormányzatát ráébresztette arra, hogy a krízis szociális következményeinek hatékony kezelése nem lehetséges kizárólag a meglévő struktúrákkal, társadalombiztosítási, illetve egyéb szociális ellátórendszerekkel.

A meglévő struktúrák elégtelen volta a válság hirtelenségén és mélységén túl nyilvánvalóan összefüggött azzal is, hogy számos országban a szociális védőháló meggyengülésével párhuzamosan egyre több a bizonytalan, átmeneti – prekárius – helyzetű munkavállaló, akiket csak korlátozottan vagy éppen egyáltalán nem védenek a hagyományos társadalombiztosítási rendszerek. A modern prekariátus Guy Standing szavaival élve „a globális kapitalizmus strukturális jellemzője”³, minthogy a neoliberais ideológia hathatós segítségével a globalizáció folyamata „minden lehetséges dolog áruvá tételén és a versenyképesség és az

¹ Kristalina Georgieva: *Confronting the Crisis: Priorities for the Global Economy* <https://www.imf.org/en/News/Articles/2020/04/07/sp040920-SMs2020-Curtain-Raiser>, IMF, 2020. április 7., letöltve: 2021. szeptember 19.

² Matt Wade: *Pandemic a 'natural experiment' for universal basic income proposals* in: The Sydney Morning Herald 2021. augusztus 14.

³ Guy Standing: *Prekariátus. Lakosokból állampolgárok?* in: Fordulat 2012/3. 32. o. http://fordulat.net/pdf/19/F19_Standing.pdf, letöltve: 2021. szeptember 19.

áruvá tétel akadályainak látszó kollektív szervezetek szabályozáson keresztüli ellenőrzésén alapul”⁴.

A munkaerő áruvá válásának tendenciája mögött nyilvánvalóan meghúzódik a munka alkuhelyzetének romlása a tőkével szemben, ami nemcsak abban érhető tetten, hogy a munka részesedése a megtermelt jövedelemben évtizedek óta csökken, míg a tőkéé nő⁵, hanem abban is, hogy a munkáltató egyre inkább áthárítja a termeléssel természetszerűleg együtt járó piaci kockázatokat a munkavállalóra – ami a gyakorlatban egyre bizonytalanabb állásokat jelent. Ez a munka áruvá tételét, kommodifikációját jelenti. Vitatott, hogy mely okok vezettek a munka alkuerejének utóbbi évtizedekben tapasztalható meggyengüléséhez, a szakirodalomban számos felvetéssel találkozhatunk, úgymint például a robotizáció, az alacsony költségű országokba kiszervezés, a „szupersztárhatás”⁶, a technológia diktálta új szervezeti logika megjelenése⁷.

Ami azonban aligha vitatható, az maga a munka kommodifikációja, amelyet bár sokféle módon magyarázhatunk, alapvető oka vélhetően mégiscsak az, hogy – Polányi Károly kifejezésével – a „piaci társadalmak” a munkát „fiktív áruként” kezelik. Ami természetesen töménytelen emberi szenvedést jelent, hiszen a munkaerő valójában nem árucikk, hanem egy gondolkodó-érző ember ideje és erőfeszítései. A piaci viszonyok kegyetlensége ellen ezért a piaci társadalmak védekezni próbálnak, ezt a küzdelmet nevezi Polányi „kettős mozgásnak”⁸.

A válságra adott rendkívüli közpolitikai válaszok, a szociális reformok felgyorsítása, az alapjövedelem-szerű juttatások átmeneti vagy tartós bevezetése értelmezhetőek a társadalmak védekezési kísérleteiként, a „kettős mozgás” részeként. A hirtelen kialakult válság a világ számos országában kényszerített ki közpolitikai innovációkat vagy gyorsított felreformokat. A szociális reformok felgyorsítására s az alapjövedelem-szerű juttatások tartós bevezetésére a spanyolországi garantált minimumjövedelem jó példa, amelyet a spanyol kormány 2020. május 29-én fogadott el⁹. Átmeneti, válságkezelő jelleggel adott rendkívüli pénzbeli juttatásokat számos országban bevezettek, a témáról további részletek olvashatók a Friedrich–Ebert Alapítvány és a Megújuló Magyarországért Alapítvány 2020-ban megjelentetett közös kiadványában, a *Válság és alapjövedelemben*.¹⁰

⁴ Ibid.

⁵ L. Karabarbounis, B. Neiman: *The Global Decline of the Labor Share* in: Quarterly Journal of Economics, 2014.

⁶ David Autor, David Dorn, Lawrence F. Katz, Christina Patterson, John Van Reenen: *The Fall of the Labor Share and the Rise of Superstar Firms*. IZA – Institute of Labor Economics, 2017. május <http://ftp.iza.org/dp10756.pdf>, letöltve: 2021. szeptember 19.

⁷ Johannessen, Jon-Arild: *The Workplace of the Future: The Fourth Industrial Revolution, the Precariat and the Death of Hierarchies*. Routledge 2018 London

⁸ Kis Miklós: *A bizonytalanságalapú társadalom tragédiája* in: Új Egyenlőség, 2020. május 20. <http://ujegyenloseg.hu/a-bizonytalansagalapu-tarsadalom-tragediaja>, letöltve: 2021. szeptember 19.

⁹ Manuel V. Gómez: *Spain approves guaranteed minimum income scheme for vulnerable families*, english.elpais.com 2020. május 29., https://english.elpais.com/spanish_news/2020-05-29/spain-to-approve-guaranteed-minimum-income-scheme-for-vulnerable-families.html letöltve: 2021. szeptember 19.

¹⁰ Büttl Ferenc–Kis Miklós: *Válság és alapjövedelem*, Friedrich–Ebert Alapítvány és Megújuló Magyarországért Alapítvány 2020. június, <https://mmaa.hu/wp-content/uploads/2020/07/Megker%C3%BCIhetetlen%C3%A9->

A koronavírus-járvány, illetve a járványkezelés miatti korlátozások hatása a háztartások jövedelmére Magyarországon

A koronavírus-járvány első hulláma (2020 tavasza) felkészületlenül érte a világot. Nem csupán a fertőzés megelőzéséhez és/vagy a betegség súlyosságának csökkentéséhez elengedhetetlen vakcinák és gyógyszerek nem álltak rendelkezésre, de a járvány terjedéséről, a megbetegedés veszélyességéről sem tudtunk szinte semmit. A gyorsan terjedő járvány következményeit látva egyes országokban (megbetegedések számának alakulása, kórházi kapacitások betelése stb.) a magyar kormány (és számos más kormány) a nemzetközi ajánlást (WHO) követve egészségügyi/járványügyi intézkedésekről határozott, illetve az európai országok általános gyakorlatát követve a járvány megfékezése érdekében korlátozó szabályok bevezetése mellett döntött. Ilyen volt például a ki- és beutazás korlátozása, a magán- és nem magánrendezvények, -események megtarthatóságának, valamint a jelenléti oktatásnak a felfüggesztése, a kereskedelmi egységek nyitvatartási idejének és igénybevételük rendjének korlátozása, kijárási korlátozás bevezetése stb¹¹.

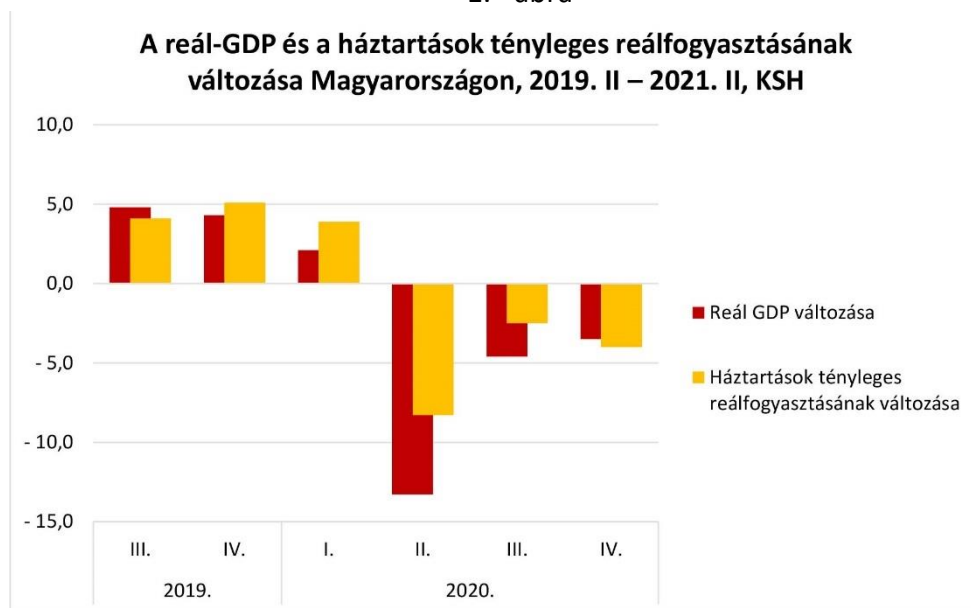
A járvány miatti korlátozó intézkedéseknek kettős értelemben volt negatív hatásuk¹² a gazdaság szokásos működésére: egyfelől megnehezítették és/vagy lehetetlenné tették a termelést bizonyos területeken, másfelől a korlátozások és a tilalmak bizonyos területeken egyik napról a másikra a kereslet radikális csökkenését, illetve megszűnését hozták magukkal, ami egyet jelentett az adott ágazat, az adott piac működésének ideiglenes felfüggesztésével. A járvány és a korlátozó intézkedések negatív gazdasági hatását a GDP gyors csökkenése mutatja, ami elkerülhetetlenül hozta magával a háztartások jövedelmének csökkenését (1. ábra).

[tette-azalapj%C3%B6vedelem-k%C3%A9rd%C3%A9s%C3%A9t-a-koronav%C3%ADrus-j%C3%A1rv%C3%A1ny.pdf](#) letöltve: 2021. szeptember 19.

¹¹ Lásd 2020 márciusában a Magyar Közlönyben megjelent jogszabályok.

¹² Büttl Ferenc: *A válság anatómiája – 1. rész: Miben áll a koronavírus-járvány kapcsán kibontakozó gazdasági válság?* Budapest, 2020. március 20., MÉRCE <https://merce.hu/2020/03/20/a-valsag--anatomiaja-1-resz/> letöltve: 2021. szeptember 2.

1. ábra

Forrás: KSH (https://www.ksh.hu/stadat_files/gdp/hu/gdp0085.html)

A háztartási jövedelmek csökkenésére nem csupán a fogyasztás csökkenéséből következtethetünk (1. ábra), ugyanis számos kutatás is szól erről az adott időszakra (2020 tavasza) vonatkozóan. Ilyen például a TÁRKI 2020-as (2020. április–május) kutatása, amely arról számol be, hogy a „korlátozások miatt jelentős jövedelemcsökkenést elszenvedők aránya” országos átlagban 18 százalék¹³. A Scale Research 2020. szeptemberi adatfelvétele szerint (Bankinde-kutatás) az aktív korú lakosság [itt értsd: 18–69 éves korosztály] 38 százalékának csökkent a jövedelme a járvány hatására az idei év [2020] szeptemberéig. A Scale Research eredményei szerint a jövedelemcsökkenés oka főleg az elvégzendő munka mennyiségének csökkenése vagy az állások megszűnése volt, az érintett csoportok pedig elsődlegesen a 30–49 éves korosztály, illetve az alacsony végzettségű munkavállalók csoportja voltak.¹⁴ Hasonló eredményt mutat az Eurobarometer által 2020 júniusában elvégzett mérés (online kérdőíves), amelyben a válaszadók 43 százaléka számol be jövedelemcsökkenésről és 25 százaléka teljes vagy részleges állásvesztésről¹⁵ (2. ábra).

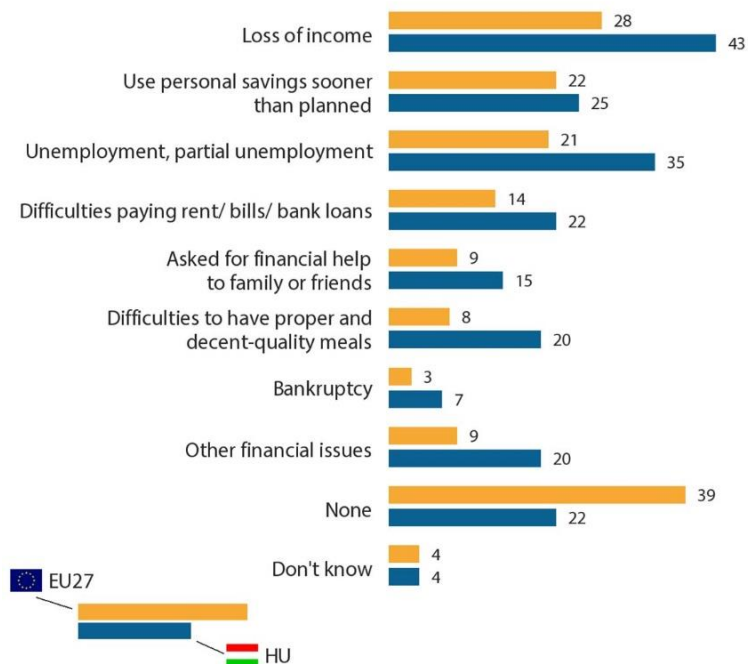
¹³ Tóth István György–Hudácskó Szilvia: *A koronavírus-járvány társadalmi hatásai a közvélemény-kutatások tükrében*. in: *Társadalmi Riport 2020*, szerk.: Kolosi Tamás, Szelényi Iván, Tóth István György, Budapest https://www.tarki.hu/sites/default/files/2020-10/553_572_Toth_Hudacsko_web.pdf, letöltve: 2021. szeptember 2.

¹⁴ Scale Research – Bankindex® kutatás 2020. szeptember, sajtóközlemény 2020. október 15. https://scale.hu/wp-content/uploads/Scale-Resarch_Sajtokozlomeny_Bankindex_COVID-hatasa-a-foglalkoztatásra_2020_oktober-15-1.pdf, letöltve: 2021. szeptember 2.

¹⁵ Eurobarometer – COVID-19 ONLINE SURVEY Wave 2, 2020. szeptember, <https://www.europarl.europa.eu/at-your-service/en/be-heard/eurobarometer/public-opinion-in-the-eu-in-time-of-coronavirus-crisis-2>, letöltve: 2021. szeptember 2.

2. ábra

Q14 Have you experienced any of the following, since the start of the coronavirus pandemic in (OUR COUNTRY)? (MULTIPLE ANSWERS POSSIBLE)
(%)

Forrás: Eurobarometer COVID – 19 ONLINE SURVEY Wave 2, National factsheets – Hungary

Ebben a helyzetben kell értékelnünk a magyar kormány a koronavírus-válság első hulláma idején tett válságkezelő intézkedéseit, különös tekintettel a korlátozások miatti jövedelemcsökkenés kompenzációjára. Nincs nehéz dolgunk, amikor ezeket az intézkedéseket szeretnénk áttekinteni, ugyanis 2020 tavaszán a magyar kormány nem hozott olyan intézkedéseket, amelyek direkt módon a személyes (háztartási) jövedelmek növekedését szolgálták volna. A kormány az állásukat elvesztők számára a meglévő ellátórendszer elégségességét hangsúlyozta (álláskeresési járadék), illetve a gazdaság gyors újraindítására helyezte a hangsúlyt. 2020. áprilisában ugyan Magyarországon is elindult a „munkahelymegtartó” állami bértámogatási program (Kurzarbeit), azonban ez igénybevételét tekintve bonyolult módon igyekezett a lehető legkisebb állami szerepvállalás mellett segítséget nyújtani, így az önfoglalkoztatók számára például egyáltalán nem nyújtott segítséget – lásd erről Jandó Zoltán elemzését a G7 gazdasági portálon¹⁶.

A Covid-válság magyarországi kezelése a legkevésbé sem követte a nemzetközi mintákat, a magyar központi kormányzat szintjén nem született meg a felismerés, hogy a válság szociális következményeinek kezelésére elégtelenek a meglévő társadalombiztosítási és egyéb ellátórendszerek. Annak ellenére sem születtek érdemi közpolitikai megoldások, hogy Magyarországon a szociális háló egyre kevésbé nyújt védelmet a bajba kerülő

¹⁶ Jandó Zoltán: *Közelében sincs a 70 százaléknak a kormány nagy bérátvállalása, és ez nagy baj.* in: G7.hu, 2020. április 15. <https://g7.hu/vallalat/20200415/kozeleben-sincs-a-70-szazaleknak-a-kormany-nagy-beratvallalasa-es-ez-nagy-baj>, letöltve: 2021. szeptember 2.

állampolgároknak. Magyarországon – mint arról az Európai Bizottság 2020. évi országjelentése is beszámol – „a szociális védőháló kulcsfontosságú elemei meggyengültek az elmúlt években”¹⁷. A jelentés arra is felhívta a figyelmet, hogy a szociális védelemre irányuló közkiadások alatta maradnak az uniós átlagnak, ami a nyugdíjakra és az álláskeresői járadékokra fordított kiadások alacsonyabb arányával magyarázható. A tanulmány rámutatott a központi költségvetési prioritásainak tendenciaszerű átrendeződésére is, kiemelve, hogy „az elmúlt évtizedben a szociális védelemre, az oktatásra és az egészségügyre fordított kiadások a GDP 3,4 százalékának megfelelő mértékben csökkentek, míg a gazdaságra, a sportra, a kultúrára és egyházi célra fordított kiadások 3,1 százalékkal nőttek”¹⁸. A központi kormányzat a fenyegető szociális válság ellenére nem változtatott – átmenetileg sem – a munkanélküli segélyezés vagy a szociális segélyezés rendszerén. Az álláskeresői járadék meghosszabbítására vagy megemelésére nemcsak hogy nem került sor, de ráadásul a hirtelen megnövekedett igények miatt lelassult a kérelmek feldolgozása is, így a jogosultak az Európai Unióban a legrövidebb ideig (maximum 3 hónapig) járó álláskeresői járadék szerény összegét – amely legfeljebb a minimálbér összege – nagy késéssel kapták meg. A pénzbeli szociális ellátások nominálisan továbbra is befagyaszttva maradtak, ahogy az elmúlt években is, reálértékük folyamatosan csökkent a kormányfő által hangoztatott „munkalapú társadalom” jegyében. Ez alól kivétel csak a családtagjaikat ápolóknak folyósított támogatás, az ápolási díj, illetve a fogyatékkal élő, önmaguk kiszolgálására fokozottan képtelen gyermeküket nevelők otthongondozási díja volt. A bértámogatás (Kurzarbeit), mint arra korábban utaltunk, szerény mértékű volt nemzetközi összevetésben, az önfoglalkoztatók támogatása pedig teljesen elmaradt a koronavírus-járvány első hulláma idején.

A kormány a gyors gazdasági kilábalásban és az állásukat elvesztők esetében a gyors munkába állásban bízva nem segítette a korlátozások miatt részleges vagy teljes jövedelemcsökkenést elszenvedőket. Az átmeneti egyéni többletköltségeket központi jövedelempótlás hiányában az egyének/családok megtakarításaikból (vagyonfelélés) vagy családi/baráti segítséggel (magánadósság) oldották meg. „Az azonnali kiadásokra szánt összeg alacsony volta azt is tükrözi, hogy Magyarországon a gazdasági intézkedéscsomagból kimaradt a bajba került egyének/családok (nem csak munkavállalók) univerzalisztikus elvek alapján, feltétel nélkül vagy automatikus feltételek alapján való, a fejlett világban sok helyütt alkalmazott alkalmi segélyezése (magyar közgazdászok egy csoportja ezt például a családi pótlék akár ideiglenes megemelése formájában javasolta)” – írja Váradi Balázs a *Magyarországi közpolitikai reakciók a koronavírus-járványra 2020 első félévében* című tanulmányában¹⁹.

¹⁷ 2020. évi országjelentés – Magyarország Európai Bizottság 2020. február 7. o.
https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/2020-european-semester-country-report-hungary_hu.pdf,
letöltve: 2021. szeptember 9.

¹⁸ Ibid. 22.

¹⁹ Váradi Balázs: *Magyarországi közpolitikai reakciók a koronavírus-járványra 2020 első félévében*. in:
Munkaerőpiaci Tükör 2019, Budapest, 2020 https://kti.krtk.hu/wp-content/uploads/2020/12/mt_2019_kozelkep9.pdf, letöltve: 2021. szeptember 9.

A magyar kormányzati hozzáállást a válság kezeléséhez minden adatnál jobban jellemzik a kormányfő azon szavai, miszerint „elhárítottuk azt a rendkívül nagy kísértést, hogy a válság idején visszatérjünk a segélyalapú gazdaságra (...). Ha segélyeket kezdünk osztogatni, pillanatok alatt lecsökken a munkát vállalóknak a száma (...), ezért mi nem tértünk vissza a válság ellenére sem a segélyalapú gazdaságra, hanem maradtunk a munkaalapú gazdaságnak az ösvényén”²⁰.

A kormányzati segítség elmaradása miatt létrejött szociális válságot azon önkormányzatok próbálták legalább részlegesen enyhíteni, ahol a progresszív településvezetés és az anyagi erőforrások – mint előfeltételek – egyszerre jelen voltak. Ezek a települések, településrészek afféle oázisokat jelentettek a segélyezéstől elzárkózó állam teremtetten sivatagban, ugyanakkor ezekben az oázisokban is kevés volt a „víz”, hiszen az utóbbi évek kormányzati politikája sok egyéb mellett az önkormányzatok forrásainak csökkentéséről szólt. Mindemellett a központi kormányzat az önkormányzatok helyzetét megnehezítette azzal, hogy a válságkezelésre hivatkozva további forrásokat vont el tőlük. A főváros egyik ilyen – a zord körülmények dacára is zöldellő – oázisa volt például a VI. kerület, amely többelemű válságkezelő programot dolgozott ki. Ennek elemei közé tartozott a havi százezer forintos, három hónapig járó állásvesztési támogatás, a krízistámogatás, a bérletidő-támogatás^[1]. A VIII. kerületben a rendkívüli települési támogatáshoz (köznyelvi: rendkívüli önkormányzati segély) új jogcímet vezettek be, amely szerint a segély akkor is igényelhető, ha „a koronavírus járvány következtében beállt olyan helyzet, amely akut módon veszélyezteti a kérelmező és adott esetben családja legalapvetőbb étkezési, egészségügyi és lakhatási igényeinek kielégítését”. A támogatás 50 ezer, illetve 30 ezer forint egyszeri juttatást jelentett. A folyósítás jövedelmi korláthoz kötött, például legfeljebb 30 ezer forint támogatásra jogosultak azon egyedülállók, akiknek havi nettó jövedelme meghaladja az 57 ezer forintot, de nem haladja meg a 85 500 forintot.^[2] A ferencvárosi önkormányzat úgynevezett „pandémiás járadékot” vezetett be, amelynek mértéke 15 és 75 ezer forint között volt, attól függően, hogy mennyi a családban az egy főre jutó jövedelem. A járadék – járadékoknál némileg szokatlan módon – csak egy hónapig járt, viszont háromszor is lehetett igényelni.^[3] Sorolhatók lennének még példák, a továbbiakban mégis egyetlen programra összpontosítunk, a főváros I. kerületében bevezetett válságkezelő alapjövedelemre, hiszen ez a helyi válságkezelő program volt az, amely legközelebb állt az alapjövedelem koncepciójához, így a legtöbb tanulságot ígéri az alapjövedelem ügye szempontjából.

²⁰ Orbán Viktor beszéde a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara gazdasági évnitó rendezvényén. 2021. február 4. [kormany.hu https://kormany.hu/beszedek-interjuk/miniszterelnok/orban-viktor-beszede-a-magyar-kereskedelmi-es-iparkamara-gazdasagi-evnyito-rendezvenyen-21-02-04](https://kormany.hu/beszedek-interjuk/miniszterelnok/orban-viktor-beszede-a-magyar-kereskedelmi-es-iparkamara-gazdasagi-evnyito-rendezvenyen-21-02-04), letöltve: 2021. szeptember 9.

A válságkezelő alapjövedelem (VAJ) Magyarországon

Az egyéni/családi létbizonytalanság növekedése (jövedelemcsökkenés/jövedelemvesztés) és a magyar kormány jövedelempótlást érintő tétlensége mellett nem meglepő, az átmeneti jövedelempótlás igényének felszínre kerülése, majd politikai becsatornázása. A válságkezelő alapjövedelem „ötlete” egy vállalkozótól, Boskovics Gábortól, a Jedermann Café tulajdonosától származik. Boskovics 2020. március 16-án indított petíciót, amelyben 100 ezer forintos válságkezelő alapfizetés bevezetésének igényét fogalmazta meg. „Ami most segítene, az a feltétel nélküli alapfizetés! Gyorsan, bürokráciamentesen, 100.000 ft mindenkinek 6 hónapig! Ezzel megakadályozható volna sok tízezer ember szociális összeomlása, egyben megmaradna a vásárlóerő, ami a gazdaságot is életben tarthatja.”²¹ Boskovics kezdeményezését pár hét alatt több, mint ötezeren írták alá, amely szám egy szervezeti és politikai háttér nélkül indított petíció esetében igen jó eredménynek tekinthető.

A válságkezelő alapjövedelem (VAJ) megnevezést a Párbeszéd Magyarorszáért Párt (Párbeszéd) használta az átmeneti jövedelempótlással kapcsolatban. A Párbeszéd, amely politikai programjának fontos sarokkövévé tette az alapjövedelem melletti kiállást, és 2015-ben már előállt egy részletes alapjövedelem-programmal, 2020. április 15-én törvényjavaslatot nyújtott be²² az Országgyűlésben, amelyben a válságkezelő alapjövedelem azonnali bevezetését javasolja. A törvényjavaslat garantált minimumjövedelemként működő jövedelemkiegészítést szorgalmaz, gyermekeként 50 ezer forint, felnőttek számára pedig 100 ezer forint szintig²³. „A válságkezelő alapjövedelemről szóló külön törvényjavaslatot, amelyet Tordai Bence frakcióvezető-helyettes vezetésével dolgozott ki a Párbeszéd szakmai csapata, ma nyújtották be az Országgyűlésnek. A válságkezelő alapjövedelem minden magyarországi lakos számára garantál legalább havi 100 ezer forint jövedelmet, a szülőknek pedig a gyerekeik után legalább 50 ezer forint támogatást kell kapniuk” – idézet a törvényjavaslat indoklásából. A törvényjavaslat 2020. május 25-én került a Népjóléti bizottság, majd június 25-én a Törvényalkotási bizottság elé. A törvényjavaslat tárgysorozatba vételét a Fidesz–KDNP kormánypárti többség mindkét bizottságban elutasította.

2020 áprilisában, a válságkezelő alapjövedelem bevezetéséről szóló törvényjavaslat benyújtásával egy időben Budapest I. kerületében a Budavári Önkormányzat válságkezelő alapjövedelmet vezetett be. A válságkezelő alapjövedelem I. kerületi bevezetését az tette lehetővé, hogy a 2019-es önkormányzati választásokon a Párbeszéd politikusát, V. Naszályi

²¹ Boskovics Gábor: *Feltétel nélküli alapfizetést mindenkinek koronavírus idejére! Most!* – petíció https://www.peticiok.com/feltetel_nelkuli_alapfizetest_mindenkinek_korona_virus_idejere_most, letöltve: 2021. szeptember 9.

²² „A válságkezelő alapjövedelem bevezetéséről” – törvényjavaslat, Párbeszéd Magyarorszáért Párt országgyűlési frakciója, Budapest, 2020. április 15. <https://www.parlament.hu/irom41/10110/10110.pdf>, letöltve: 2021. szeptember 9.

²³ További részletek a javaslatról megtalálhatóak a Párbeszéd által összeállított információs oldalon: <https://parbeszedmagyarorszagert.hu/hu/hir/gyakran-ismetelt-kerdesek-valsagkezezo-alapjovedelemrol>, letöltve: 2021. szeptember 9.

Mártát választották polgármesterré, a közgyűlésben pedig az addigi ellenzék szerzett többséget, és az addig a kerületet irányító Fidesz–KDNP ellenzéki szerepbe kényszerült. A polgármester a Párbeszéd országos kezdeményezésének helyi megvalósításaként személyesen állt ki az átmeneti jövedelempótlás helyi önkormányzati forrásból való megvalósítása mellett, amely programot a képviselőtestület is támogatta. A helyi (I. kerületi) VAJ-program logikája és működésmódja megegyezett a Párbeszéd által benyújtott törvényjavaslatban megfogalmazottakkal: az önkormányzat a három hónapig tartó alapjövedelem-programban 100 ezer forintra egészítette ki a rászorulókat (a gyermeküket egyedül nevelők; a munkanélküli-segélyre már nem jogosult munkakeresők; a munkájukat a járvány miatt elveszítő; az egyéni kis- és középvállalkozók, akiknek bevételi lehetőségei megszűntek; a minimálnyugdíjasok; illetve azok a gyermekek, akiknek az egy főre jutó jövedelme családi pótlékkal kiegészítve sem éri el ezt az összeget) jövedelmét.

A Budavári Önkormányzat 2020. július 8. és 11. között a ZRI Závecz Reseach Zrt. segítségével felmérte a válságkezelő alapjövedelem ismertségét és támogatottságát²⁴ (3. ábra).

3. ábra

Forrás: budavar.hu

Az intézkedésről a válaszadók fele (47 százalék) hallott, a megkérdezettek négyötöde (79 százalék) tartja a bajbajutottak számára megfelelő segítségnek a válságkezelő alapjövedelmet. Az összes megkérdezett 82 százaléka támogatta, hogy az önkormányzat továbbra is biztosítson valamilyen juttatást a leginkább rászorulóknak. A kormánypárti szavazók 80 százaléka is szimpatizál az intézkedéssel, hasonlóan az ellenzék támogatóihoz.

²⁴ A válságkezelő alapjövedelem ismertsége és támogatottsága az I. kerületben

<http://www.budavar.hu/upload/userfiles/1/news/2020/docs/A%20va%CC%81sa%CC%81gkezele%CC%8B%20alapjo%CC%88vedelem%20ismertse%CC%81ge%20e%CC%81s%20ta%CC%81mogatotts%CC%81ga%20az%20I.%20keru%CC%88letben.pdf>, letöltve: 2021. szeptember 9.

A Budavári Önkormányzat által bevezetett alapjövedelem-program elemzése

A vizsgálódásra két adatbázis ad lehetőséget. Az első a digitalizált VAJ-igénylésekre, valamint a megítélt és folyósított jövedelem összegére és időtartamára vonatkozó adatokat tartalmazó adatbázis (igénylő–támogatott-adatbázis), a második pedig az igénylők egy része által kitöltött digitális kérdőívre adott válaszokat tartalmazó adatbázis (kérdőív-adatbázis). Az első adatbázisból alapvetően leíró statisztikákhoz jutottunk, illetve a program általános jellemzőit tudtuk feltárni. Az igénylő–támogatott-adatbázis elemzése során az igénylői körre és a támogatás bizonyos jellemzőire tudunk érvényes megállapításokat tenni. Míg a második adatbázis elemzése során feltárt összefüggések ennél szűkebb körre vonatkoznak, az online kitöltés miatt a VAJ-támogatásban részesült kitöltők között az idősebbek és az alacsony iskolai végzettséggel rendelkezők alulreprezentáltak.

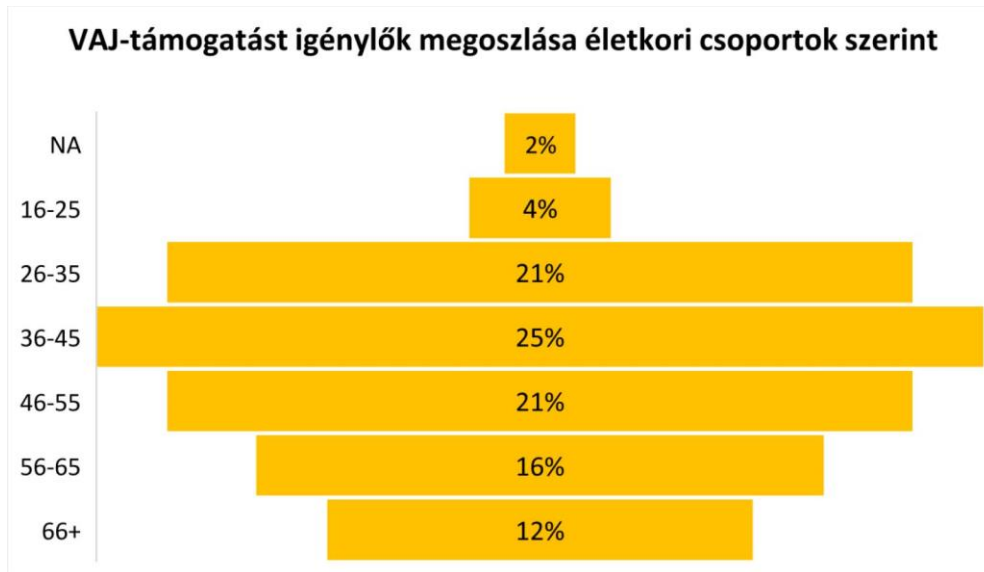
Igénylő–támogatott-adatbázis elemzése

Az első kerület VAJ-jövedelemkiegészítő támogatási programjára összesen 393 fő jelentkezett. Mivel a támogatási program az első kerületi lakosok számára volt elérhető, így a jelentkezők értelemszerűen első kerületi lakosok voltak. A jelentkezők legfontosabb jellemzői az igénylő–támogatott-adatbázis szerint a következők:

- életkori megoszlás;
- nemi megoszlás;
- családi állapot szerinti megoszlás.

Az igénylők életkori megoszlását a következő két grafikon mutatja. Az igénylők teljes mintájára számolható átlagéletkor 46,5 év. Az igénylések életkori csoportok szerinti bontása (4. ábra) azt mutatja, hogy a legtöbb igénylés a 26–65 éves, aktív korosztályba tartozók felől érkezett. Ezek az igénylések az összes igénylés 83 százalékát teszik ki.

4. ábra

A támogatást igénylők életkori megoszlása azt az előzetes feltételezést támasztja alá, hogy a koronavírus-járvány kapcsán bevezetett korlátozások okozta gazdasági válsághelyzet a gazdaságilag aktív korosztályt érintette. A számok alapján egyértelmű, hogy nem igazolódtak azok az előzetes félelmek, hogy a VAJ-támogatásra majd azok a kerületben élő nyugdíjasok fognak nagy számban jelentkezni, akiknek alacsony a nyugdíja. A támogatásra jelentkezők 54 százaléka nő, 46 százaléka férfi (5. ábra).

5. ábra

A jelentkezők családi helyzetéről elmondható, hogy a jelentkezők 23 százaléka háztartásában él egy vagy több gyermek (0–18 éves), 77 százaléka a jelentkezőknek nem él együtt gyermekkel vagy gyermekekkel (6. ábra).

6. ábra

Ezen belül az egy gyermekkel együtt élő jelentkezők aránya az összes jelentkező 13 százaléka, a két gyermekkel együtt élő jelentkezők aránya az összes jelentkező 8 százaléka volt, míg a három vagy több gyermekkel együtt élők az összes jelentkező 2 százalékát tették ki. Összességében elmondható, hogy a gyermekes igénylők nem jelennek meg kiugró mértékben az össze jelentkező között. Ez egybevág azzal az általános értékeléssel, amely szerint a járványügyi korlátozások miatti jövedelemcsökkenés nem érintette fokozottan a gyermekes családokat²⁵.

„Gyakorlatilag mi abban szocializálódtunk a felnőttkorunk legnagyobb részére, hogy fizetünk, fizetünk, fizetünk, fizetünk... (...) Mint egyfajta majd egyszer megvalósítható utópia volt olvasmányélményeim alapján az alapjövedelem, és ahhoz képest, hogy ez itt pikk-pakk, gyorsan és frappánsan megtörtént, az ilyen wow. Ilyen megélt csodaszámba ment (...) Azért így egy nem egészen 3 éves gyerekkel egyik napról a másikra egy totális jövedelem meg kilátás nélkül maradni, az ilyen wow. Erős helyzet volt, azt gondolom. Úgy vagyok vele, hogy voltak azért a miénknél kacifántosabb helyzetek is, tehát mi mindhárman meg a családjaink is egészségileg megúsztuk, teljesen nem omlottunk össze, talpra tudunk állni, remélem.”

(interjú: nő, 48, középfok, bérlő)

A VAI-támogatást igénylők igénylési ok szerinti megoszlását a 7. ábra mutatja. Az adatok szerint a támogatásért folyamodók túlnyomó többsége – ide sorolhatjuk azokat, akik nem jogosultak munkanélküli-segélyre, akik a járvány miatt veszítették el munkájukat, és akik a

²⁵ Eurobarometer: Reziliencia és helyreállítás: közvélekedés a világjárvány egy éve után, Spring 2021, survey <https://www.europarl.europa.eu/at-your-service/hu/be-heard/eurobarometer/spring-2021-survey>, letöltve: 2021. szeptember 10.

járvány miatt veszítették el vállalkozói jövedelmüket – a járvány miatti korlátozások okozta gazdasági problémák miatt szenvedett el jövedelemcsökkenést, ezen okok miatt a kérelmezők összesen 60 százaléka.

7. ábra

A kérelem oka szerinti megoszlást mutató grafikon érdekessége az „egyéb ok” miatti kérelem igen magas (32 százalék) aránya az összes kérelem között. A magas arány itt elsősorban arra hívja fel a figyelmet, hogy hasonló esetekben az igénylőlapra érdemes több igénylési ok kategóriát megjelölni, az ebben az esetben magadottak egyszerűen túl szűkre szabottak voltak, sokan nem találták meg saját indokukat így jobb híján az egyéb kategóriát jelölték meg. Kik lehetnek az egyéb kategóriában? Ezt lehetetlen pontosan megmondani, de

- ide kerülhettek például az alacsony öregségi nyugdíjat, de nem minimumnyugdíjat kapók (az életkori megoszlás szerint 12 százalék a 65 évnél idősebbek aránya!),
- ide kerülhettek az alacsony rokkantsági nyugdíjat kapók,
- a járvány miatt fizetés nélküli szabadságra küldött, így munkahelyüket nem, de jövedelmüket elvesztő dolgozók,
- a járvány miatt nagyon alacsony óraszámú részmunkaidőben foglalkoztatott, így munkahelyüket nem, de jövedelmük jelentős részét elvesztők stb.

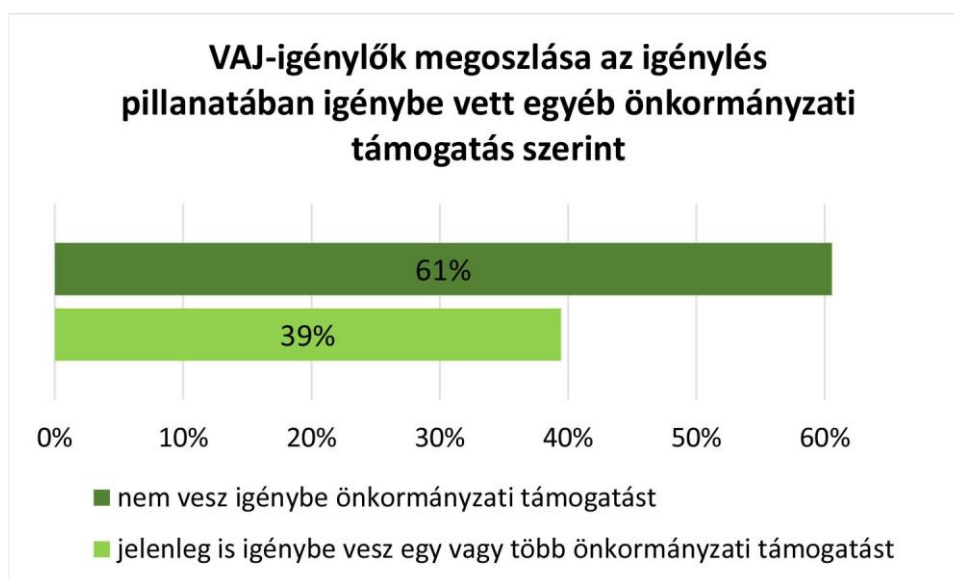
Az egyéb kategória tehát valószínűleg tartalmaz a járványtól független alacsony jövedelem miatti igényléseket éppúgy, mint a járvány okán bekövetkezett, ám a nyomtatvány kategóriáiba nem beférő jövedelemcsökkenés-eseteket.

A kérelmek igénylés indoklása szerinti megoszlása a kérelmeknek ugyanakkor rávilágít arra, hogy a jövedelemkiegészítés nem csak a járvány miatt indokolt. Még a relatíve magas jövedelműek által lakott I. kerületben is vannak öregségi minimumnyugdíjat vagy alacsony öregségi nyugdíjat kapók, alacsony rokkantnyugdíjból élők, gyermeküket vagy gyermekeiket alacsony fizetésből nevelők, alacsony jövedelmet adó részmunkaidőben vagy alkalmi

munkásként foglalkoztatottak, akiknek az egy főre jutó jövedelme nem éri el a 100 ezer forintot (a 2019-es létminimum 101 400 HUF²⁶).

A VAJ-támogatást igénylők összetétele elemzésének utolsó lépéseként tekintsük át, hogy milyen kapcsolatban álltak, ha álltak a VAJ-támogatást igénylők az igénylés pillanatában az önkormányzattal. A támogatásért folyamodók többsége, 61 százaléka nem kapott az igénylés pillanatában semmilyen támogatást, 39 százalék igénybe vett egy vagy több önkormányzati támogatást (8. ábra). A támogatottak 72 százaléka egyféle (összes igénylés 28 százalék), 28 százaléka egynél több (össze igénylés 11 százaléka) önkormányzati támogatást vett igénybe a VAJ-támogatásra jelentkezéskor.

8. ábra

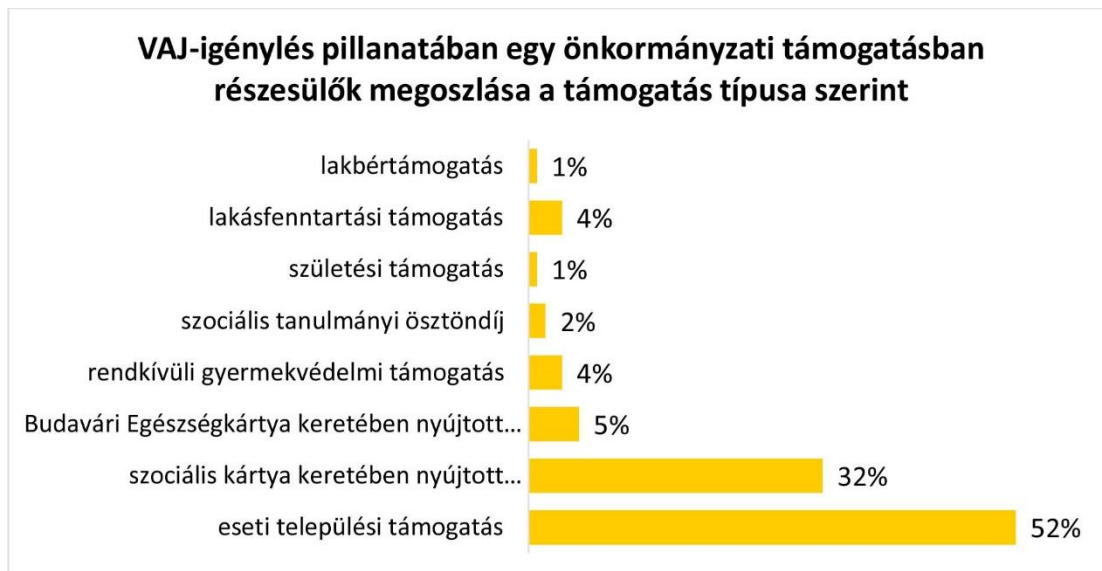

A fenti számok azt jelzik, hogy a VAJ-támogatást igénylők majd' kétharmada „friss” eset (kapcsolat), új támogatást igénybe venni szándékozó. Valószínűleg alapvetően ők azok, akik a járványügyi korlátozások miatti jövedelemcsökkenés miatt jelennek meg potenciális támogatottként (igénylőként). Ez az adat erősen egybevág a 7. ábra összesítésével, amely szerint az igénylők 60 százaléka adott meg direkt módon a járvány miatti gazdasági nehézségekkel összefüggő igénylési okot. Mindazonáltal azok között is lehetnek a korlátozások miatti jövedelemcsökkenés által sújtottak, akik a VAJ-támogatás igénylésének pillanatában már rendelkeztek egyéb önkormányzati támogatással. Mivel több támogatási forma egyidejű igénybevétele nem zárja ki egymást, így előfordulhat, hogy egy VAJ-igénylő pár héttel vagy akár nappal VAJ-igénylésének beadása előtt – jövedelemcsökkenésére reagálva – eseti támogatásért folyamodott, amelynek összegével együtt jövedelme még mindig nem érte el a 100 ezer forintot, így amikor lehetségessé vált (a program indulása, vagy amikor tudomást szerzett a programról), VAJ-támogatásra is jelentkezett.

²⁶ Policy Agenda: Létminimum és társadalmi minimum előzetes adatok, Budapest 2020
<https://policyagenda.hu/wp-content/uploads/2020/09/L%C3%A9tminimum-%C3%A9s-t%C3%A1rsadalmi-minimum-el%C5%91zetes-adatok-2019.docx>, letöltve: 2021. szeptember 11.

Azok között, akik a VAJ-beadás pillanatában egyféle önkormányzati támogatást kaptak, túlnyomó többségben vannak az eseti települési támogatást kapók (összes igénylő 15 százaléka), illetve a szociális kártya keretében nyújtott élelmiszer-támogatást kapók (összes igénylő 9 százaléka). A többi támogatási forma megjelenése nem számottevő.

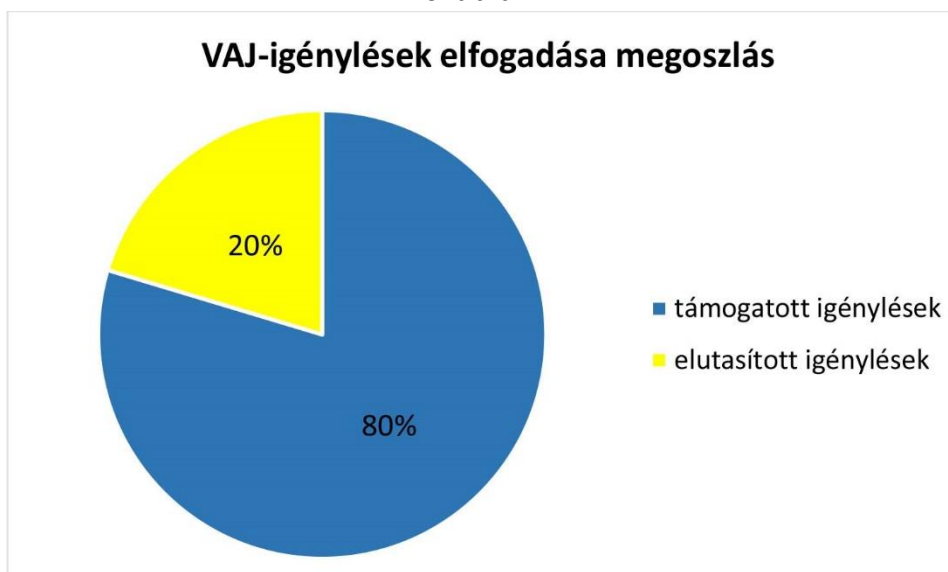
9. ábra

Annak feltérképezésére, hogy a látszólag régi ügyfelek (az önkormányzat által egyéb támogatásokkal támogatottak) közül hányan régi ügyfelek ténylegesen, és hányan a járványhelyzet miatti új ügyfelek, akik csupán temporális okok miatt látszanak itt régi ügyfeleknek, az adatállomány nem tartalmaz megfelelő adatot.

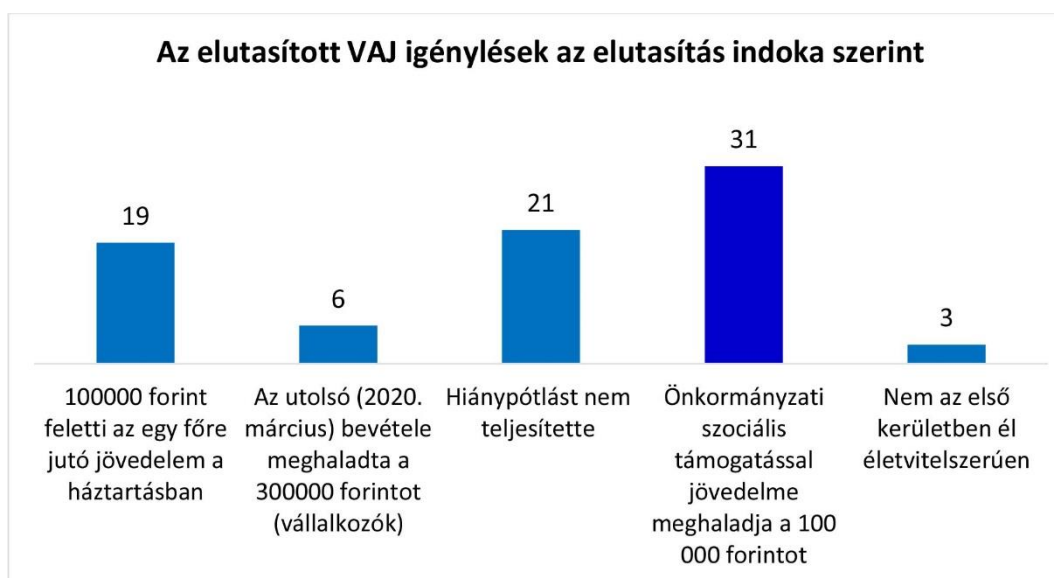
A VAJ-támogatásra beérkezett igénylések elutasításával kapcsolatban megállapíthatjuk, hogy az igénylések igen nagy százalékban kerültek elfogadásra, az elfogadási arány 80 százalék volt, darabszámra (igénylőre lefordítva) ez 393 igénylésből 313 támogatott igénylés. (10. ábra)

10. ábra

Az elutasítás leggyakoribb indoka az volt, hogy a VAJ-támogatásra jelentkezők az igénylést elbíráló közreműködők²⁷ észrevétele szerint jogosultak voltak egyéb önkormányzati szociális támogatás igénybevételére, és ezzel együtt esetükben az egy főre jutó jövedelem már meghaladta a 100 000 forintot (31 esetben, összes eset 8 százaléka). (11. ábra) Fontos rögzítenünk tehát, hogy a leggyakoribb elutasítás nem azt jelentette, hogy az igénylő nem kapott támogatást az önkormányzattól, hanem azt, hogy nem VAJ-támogatást kapott, hanem egy másik támogatási útra irányítva jutott jövedelemkiegészítő támogatáshoz.

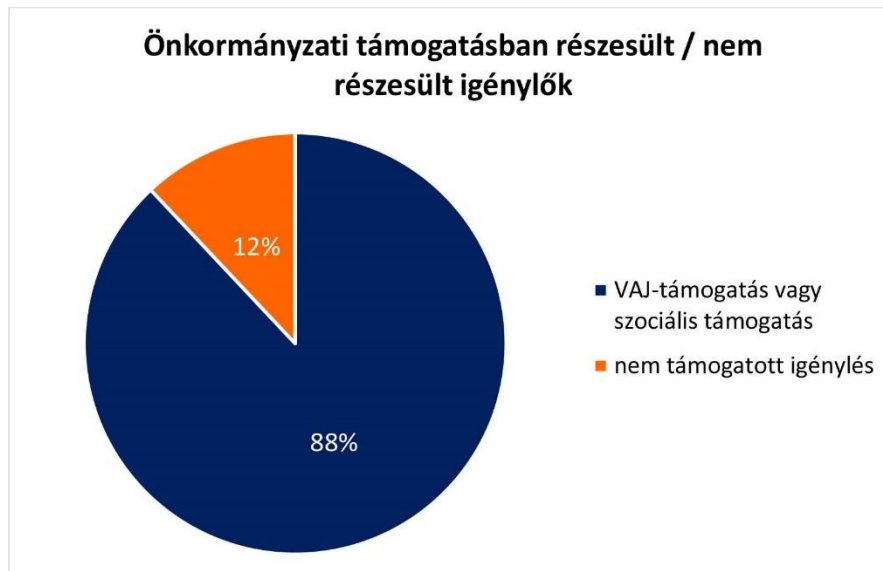
11. ábra

A VAJ-támogatást és az egyéb önkormányzati támogatást kapók számát összeadva megállapíthatjuk, hogy az igénylők 88 százaléka kapott jövedelemkiegészítő támogatást a Budavári Önkormányzattól (344 fő a 393 jelentkezőből). (12. ábra)

²⁷ A Budavári Önkormányzat a VAJ-program lebonyolítását a Budapest I. kerületi Népjóléti Közhasznú Alapítványra bízta. Az Alapítvány kuratóriumi tagjainak munkáját az önkormányzat néhány munkatársa segítette a program indulásától kezdve.

12. ábra

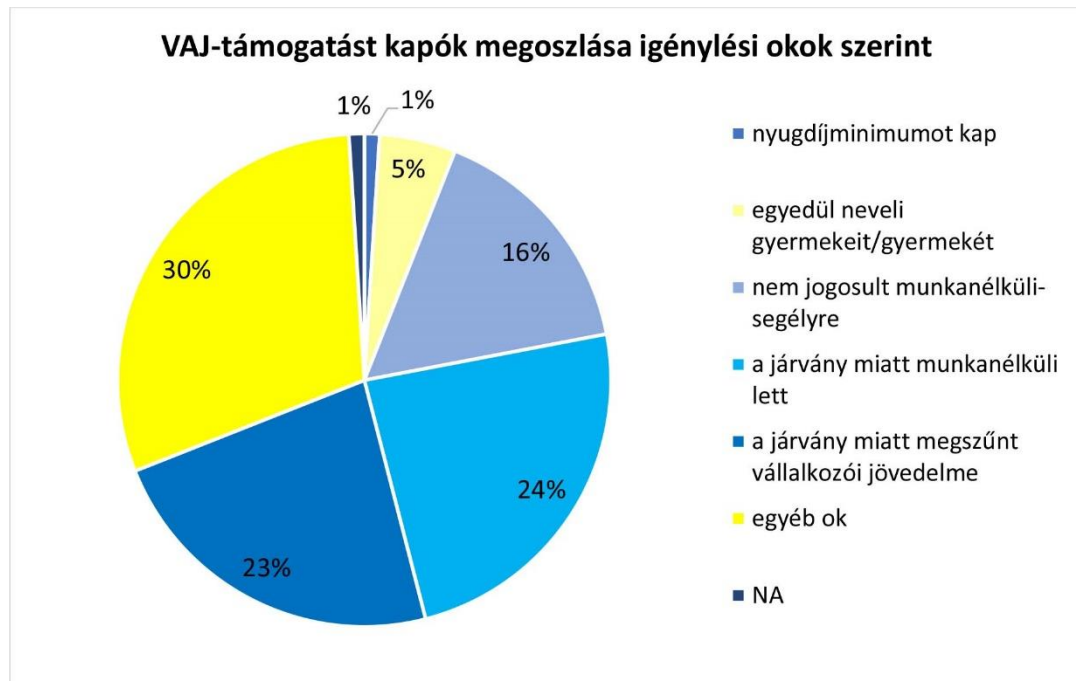

A második leggyakoribb elutasítási indok a hiánypótlás elmaradása volt (21 db), a harmadik leggyakoribb ok pedig az, hogy az igénylő jövedelme (egy főre jutó jövedelem) meghaladta a 100 000 forintot. Az egyéb szociális támogatás felé irányított elutasítottak többsége (17 fő a 31-ből) 66 évesnél idősebb életkorú volt, a hiánypótlás elmaradása a 26–45 éves korosztályra volt jellemző (14 fő a 21-ből), a 100 000 forintnál magasabb egy főre jutó jövedelem is jellemzően a 26–45 éves korosztályra jellemző elutasítási indok (12 fő a 19-ből) volt.

Az, hogy a VAJ-támogatásra jelentkezők 8 százaléka átirányításra került más önkormányzati támogatási útra, és az átirányítottak több mint fele 66 évesnél idősebb volt, arra a fontos tényre hívja fel a figyelmet, hogy az alacsony jövedelemmel rendelkezők között sokan nincsenek tisztában a rendelkezésükre álló önkormányzati szociális támogatási rendszerrel és annak igénybevételi lehetőségeivel, különösen igaz ez az idős emberekre. Az önkormányzati támogatásokról és a VAJ-támogatásról való tudomásszerzés (tájékoztatottság) témájára a későbbiekben még visszatérünk, de a fenti tény önmagában is azt jelzi, hogy az önkormányzatoknak van még tennivalójuk a lakossági tájékoztatás, informálás területén.

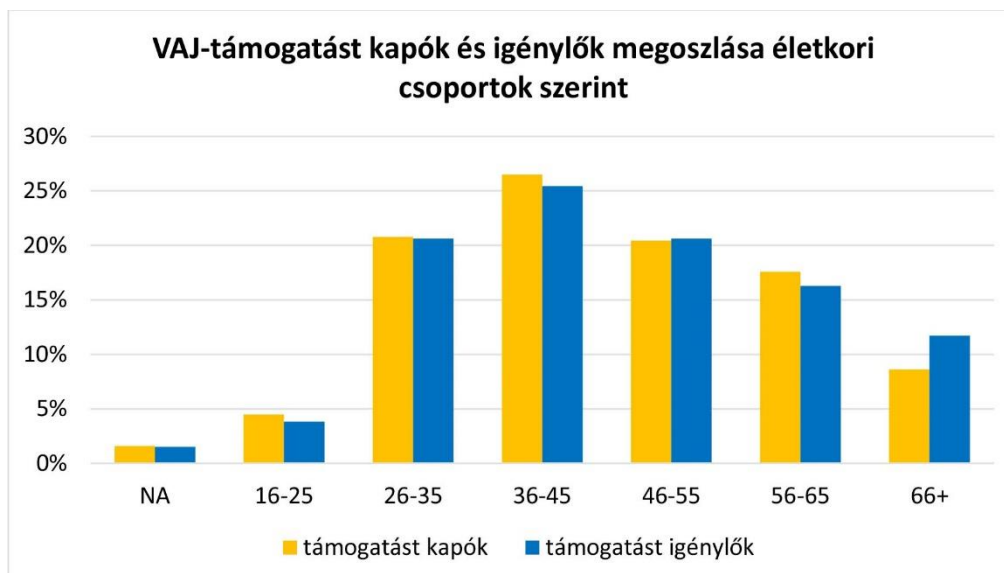
A VAJ-támogatást megkapó igénylők jellemzői nem sokban különböznek az összes igénylő jellemzőitől. A támogatást kapók 61 százalékának okozta közvetlenül a járvány a jövedelemvesztést – a jelentkezők körében ez 60 százalék volt. (13. ábra)

13. ábra

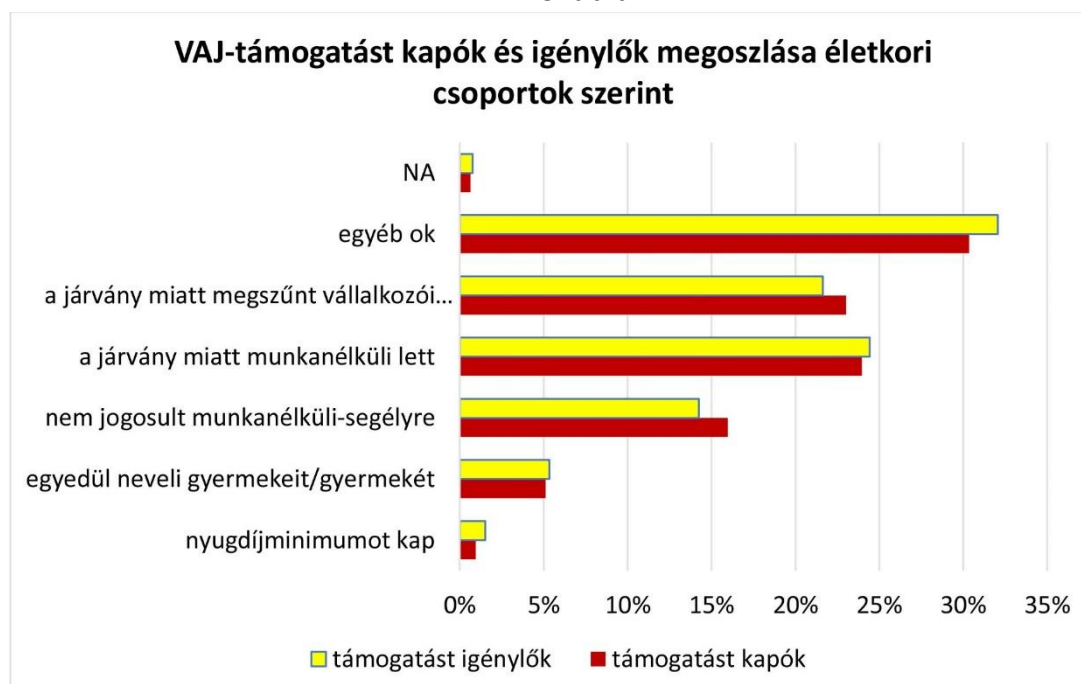

A VAI-támogatást kapók és az azt igénylők összetételének enyhe módosulása az előzőekben tárgyalt elutasítási indokok jellemzőiből fakad (lásd 11. ábra). Ezek alapján a támogatott igénylések esetében csökken az idősebbek és az egyéb ok miatt támogatást kérők aránya. (14. és 15. ábra)

14. ábra

15. ábra

Ezzel párhuzamosan pedig enyhén növekszik a középkorúak és azok aránya, akik azért jelenteztek a VAI-támogatásra, mert a járvány miatt megszűnt vállalkozásuk, munkahelyük, és azoké is, akik nem voltak jogosultak álláskeresői támogatás igénybevételére.

„Teljesen össze kellett húzni magamat, a párom minimálbéréből léteztünk, a fiam segített. Nyáron balesetet szenvedett a párom, kulcscsont, jó pár borda, lapockája tört el. Nem tudjuk, még mi hiányzott. A normál élet fenntartásában, az alapszintben volt nagyon nagy segítség az alapjövedelem. Alapvetően kajaköltségek, az alap létszükséglet.”

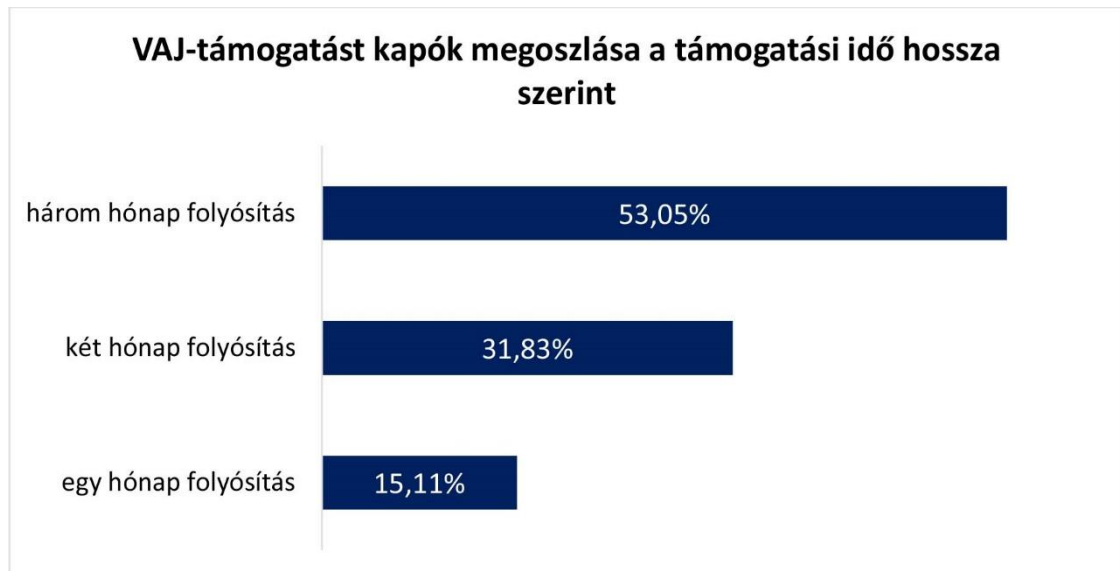
(interjú: nő, 51, felsőfok, szívességi bérlő)

Az I. kerületi önkormányzat a VAI-támogatási program keretein belül összesen 313 fő számára folyósított 38 millió forint támogatást. Az egy főre jutó átlagos támogatás 121 294 forint volt²⁸. A VAI-támogatásban részesülők esetében a támogatás minimum egy, maximum három hónapig került folyósításra, az átlagos támogatási időtartam 2,37 hónap volt.

A támogatást kapók valamivel több mint fele (53 százalék) három hónapig kapta a támogatást, majd egyharmada (31,8 százalék) két hónapon keresztül, és 15,1 százalék volt azok aránya, akik egy hónapig kapták a támogatást. (16. ábra)

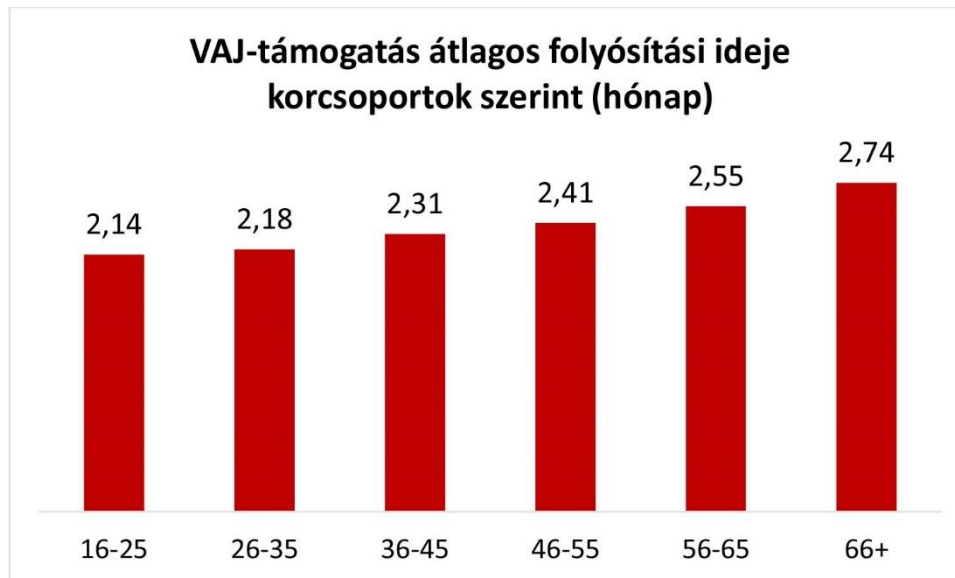
²⁸ Az önkormányzat nyilvántartása szerint 38,1 millió forint, az általunk elemzett adatbázis szerint 37,96 millió forint. A különbség oka az adatregisztráció során bekövetkező adatvesztés.

16. ábra

A 66 éven felüli igénylők körében jellemzően magasabb a három hónapig támogatottak aránya (78 százalék), mint a teljes támogatotti körben, és az átlagos támogatási időszak ennél a korcsoportnál a leghosszabb, 2,74 hónap. Ezt az magyarázza, hogy ebben a körben vannak azok, akik nyugdíjminimum miatt vagy egyéb ok miatt (ahol a mögöttes ok sokszor az alacsony nyugdíj vagy a rokkantsági nyugdíj) pályáztak a támogatásra, és így az ebbe a támogatotti körbe tartozók jövedelmi helyzete nem változik (a járvány és a korlátozó intézkedések dinamikájától függetlenül rossz). A nyugdíjminimum miatt támogatásra jelentkezők 100 százaléka az egyéb ok miatt jelentkezők 62 százaléka kapta a maximális három hónapon keresztül a támogatást. A maximális időtartamig kapók között az átlag felett találhatóak az idősebb korcsoportok tagjai (46–55: 55 százalék; 56–65: 62 százalék), míg a fiatalabbak az átlagosnál kisebb mértékben kaptak három hónapon keresztül VAI-támogatást (16–25: 43 százalék; 26–35: 42 százalék). Az átlagos támogatási időszakok a középkorú korcsoportoknál 2,55 hónap az 56–65 éveseknél, illetve 2,41 hónap a 46–55 éveseknél, míg a fiatal korcsoportoknál ennél alacsonyabb, 2,14 a 16–25 éves korosztálynál, 2,18 a 26–35 éveseknél. (17. ábra) A különbség oka valószínűleg az, hogy a fiatalabbak könnyebben tudnak a gyorsan változó munkapiachoz alkalmazkodni, és ezért hamarabb találtak maguknak új munkahelyet (pótlólagos jövedelmet) a jövedelmi sokk után.

17. ábra

A folyósítás időtartamát az igénylés oka is befolyásolta: akik a járvány miatt vállalkozóként szenvedtek el jövedelemvesztést, vagy biztosított munkavállalóként veszítették el munkájukat, átlagosan rövidebb ideig kaptak jövedelemkiegészítést, mint azok, akik munkanélküli ellátásra nem jogosultként veszítették el munkájukat (41 százalék, 46 százalék és 56 százalék kapta az előző csoportokba tartozók közül három hónapon keresztül a támogatást). Az átlagos folyósítási időszak is azt mutatja (járvány miatt munkanélküliek: 2,23 hónap, jövedelemcsökkenést elszenvedő vállalkozók: 2,11 hónap, nem jogosultak munkanélküli ellátásra: 2,42 hónap), hogy valószínűleg hamarabb találtak új munkát/más jövedelemforrást, akik eleve jobb munkapiaci pozícióban voltak (vállalkozók, bejelentett foglalkoztatottak), mint az eleve rosszabb munkapiaci pozícióban lévők (nem jogosultak munkanélküli ellátásra). (18. ábra) Az öregségi nyugdíjminimum indokával és az egyéb indokkal pályázók kaptak leghosszabb ideig támogatást (100 százalék és 62 százalék a három hónapon keresztüli folyósítás aránya), ez utóbbiak jelentős része alacsony nyugdíjból vagy rokkantnyugdíjból él, amely jövedelemszint független a járványtól és a korlátozásoktól.

„És akkor javasolta az egyik ügyintéző, (...) hogy próbáljam meg ezt az alapjövedelmet. Mert kértem valamilyen támogatást, lakhatási hozzájárulást vagy valami ilyesmit, és ő javasolta. Kitöltöttem a papírokat, és lényegében ennyi. Abban segített, hogy a napi kiadásokat meg ilyesmit. Pár hétre előre nem volt az a stressz, hogy azonnal kell pénz. Pont rezsire, meg élelemre, nagyjából erre ment el. Nagyjából egy hónap volt, mire kitaláltam, hogy mit csináljak. És akkor elkezdtem házakat felújítani meg kerteket rendberakni barátoknak, és akkor az helyre is tett, tehát onnantól folyamatosan volt munka meg bevétel. Alapvetően erre kellett, hogy ezt az 1-2 hónapot kihúzzam. Nyilván lehetett volna kölcsönkérni, de senki nem szeret eladósodni. Ha nem lett volna, így oldottam volna meg, így viszont eladósodás nélkül sikerült.”

(interjú: férfi, 43, felsőfok, családi tulajdonban lakik)

18. ábra

Átlagos VAJ-folyósítási időtartam az igénylés indoka szerint

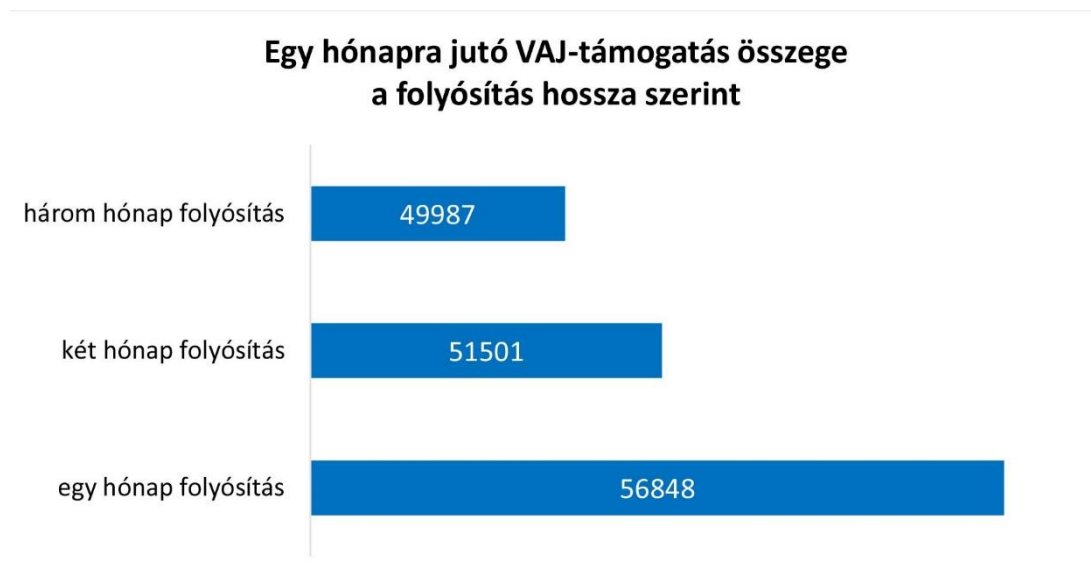
A háztartástípusok esetében is a felnőtt életkora a meghatározó, idősebbek hosszabb ideig kaptak támogatást átlagosan, a gyermekes–nem gyermekes bontásban nincs érdemi különbség. Az átlagos folyósítási időtartamok a következőképpen alakultak: fiatal(ok) gyermek nélkül 2,2 hónap, fiatal(ok) gyermekkel 2,32 hónap, középkorú(ak) gyermek nélkül 2,47 hónap, középkorú(ak) gyermekkel 2,46 hónap.

A VAJ-támogatási program keretében kifizetett támogatások kapcsán korábban már jeleztük, hogy az átlagos teljes támogatási összeg 121 294 forint volt támogatottanként. Nézzük most meg az átlagos támogatásokat az egyes támogatott csoportok esetében²⁹! Az átlagos támogatások esetében figyelembe kell vennünk, hogy különböző csoportok különböző átlagos folyósítási ideig kaptak támogatást, így a teljes támogatási összegek helyett az egy hónapra jutó (teljes támogatási összeg per átlagos folyósítási idő) átlagos támogatások adhatnak érdemi információt az esetleges különbségekről.

Az átlagos kifizetéseket a folyósítás hossza szerint vizsgálva megállapítható, hogy az egy hónapig tartó kifizetések átlaga lényegesen magasabb, mint a kettő vagy a három hónapig tartó támogatási átlagok. (19. ábra)

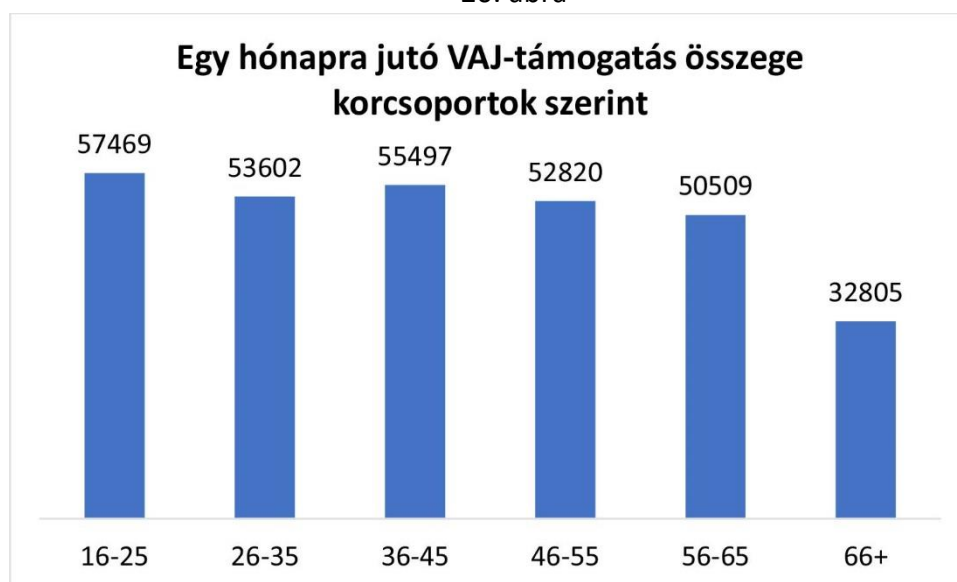
²⁹ A grafikonok számértékei forintban értendők.

19. ábra

A havi támogatási átlagokat korcsoportok szerint vizsgálva azt látjuk, hogy a fiatalok általában egy kicsit magasabb havi támogatási összeget kaptak átlagosan, míg az idősebbek egy kicsit alacsonyabbat, míg a 66+ korcsoport sokkal alacsonyabbat. (20. ábra) Ennek magyarázata az, hogy a 66+ korcsoport jelentős része alacsony nyugdíja, rokkantnyugdíja miatt igényelt és kapott támogatást, amely azonban magasabb volt, mint az aktívak átlagos jövedelme a járvány és a korlátozások okozta csövedelemcsökkenés után.

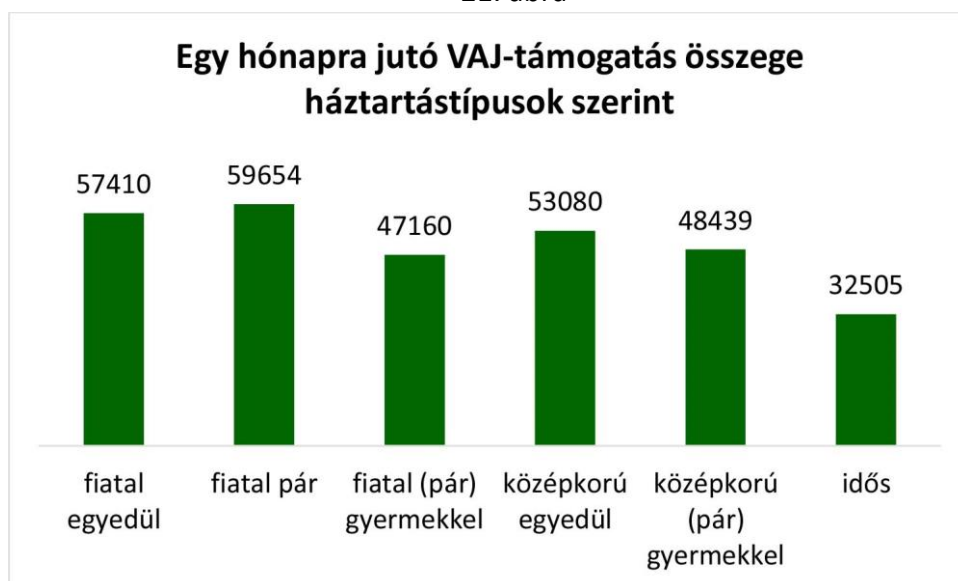
20. ábra

Háztartástípus szerinti bontásban a havi átlagos támogatási összegek azt a különbséget mutatják, amely a gyermekes–nem gyermekes háztartások esetében a gyermekekhez köthető társadalmi jövedelmekben megmutatkozik. Egyszerűsítve: a gyermekes családok esetében az

összjövedelemben beszámítandó³⁰ családi pótlék miatt lett az átlagos támogatási összeg alacsonyabb. (21. ábra)

21. ábra

Az igénylés oka szerint vizsgálva az átlagos, egy hónapra jutó támogatást az látjuk, hogy az egyéb ok (alacsony nyugdíj, rokkantnyugdíj) támogatási összege alacsonyabb (41 645), érdekes módon azok átlagos támogatása is, akik nyugdíjminimumot kapnak – ők valószínűleg egyéb támogatást is kapnak, de még így sem éri el a jövedelmük a 100 ezer forintot –, míg a kifejezetten a járvánnyal összefüggésben csökkent jövedelem miatti támogatásigénylések esetében magasabb (55 833, illetve 56 313 forint), és kiemelkedően magas azok esetében, akik nem voltak jogosultak munkanélküli támogatásra (60 444 forint). (22. ábra)

22. ábra

³⁰ Az I. kerületi VAJ-program módszertana szerint.

Egy hónapra jutó VAJ-támogatás összege igénylési ok szerint

Összességében megállítható, hogy a fiatalabb korcsoportok, a fiatal háztartástípusokba tartozók, akik a járvány miatt veszítették el a jövedelmüket, kaptak átlagosan magasabb támogatási összeget egy hónapra vetítve. Ugyanakkor ők azok, akik a legkisebb teljes támogatást kapták, mert közülük kerültek ki nagyobb arányban azok, akik hamarabb találtak a munkapiacra más, új jövedelemforrást. Kifejezetten hátrányos helyzetbe az eleve alacsony munkapiaci biztonsággal bíró csoport került, azok, akik nem jogosultak munkanélküli-segélyre (nem bejelentett állás, alkalmi munkák stb.). Az ő esetükben lassabb és nehezebb a munkapiacra való visszatalálás, a jövedelmi sokkból való kilábalás.

A kérdőív-adatbázis elemzése

Az önkéntesen kitöltött kérdőívre adott válaszok elemzése előtt le kell szögeznünk, hogy a kérdőív kitöltésére ugyan minden VAJ-támogatásban részesülő fel lett kérve, de nem volt kötelező számukra. Ennek ellenére nagy számban töltötték ki, bár nem minden kérdésre válaszolt a kitöltők összessége, így a kitöltési elemszám 170–178 között van, ami 54–57 százalékos kitöltési arányt jelent. A kitöltés online módja ugyanakkor azt eredményezte, hogy a kitöltők nem reprezentálják a támogatottak teljes körét. Az önkéntes kérdőívet kitöltők között gyakorlatilag nincs alacsony iskolai végzettségű (8 általánossal rendelkező: 3 kitöltő) és alig vannak idősek (66+: 8 kitöltő). A megállapítások, amelyeket ezen adatbázis elemzése kapcsán tehetünk, tehát korlátosak és óvatosan kezelendők.

Az első kérdésblokk a megtakarítások-tartalékok témakörében kérdezett rá egyes területekre. A válaszok alapján a kitöltők 54 százalékának egyáltalán nem volt megtakarítása. A megtakarítással rendelkezők aránya az iskolai végzettség csökkenésével – valószínűleg a csökkenő keresettel összefüggésben – csökken, amely trend az általános iskolai

végzettségűeknél megtörik, de ez a törés az alacsony elemszám miatt nem értelmezhető. (23. ábra)

23. ábra

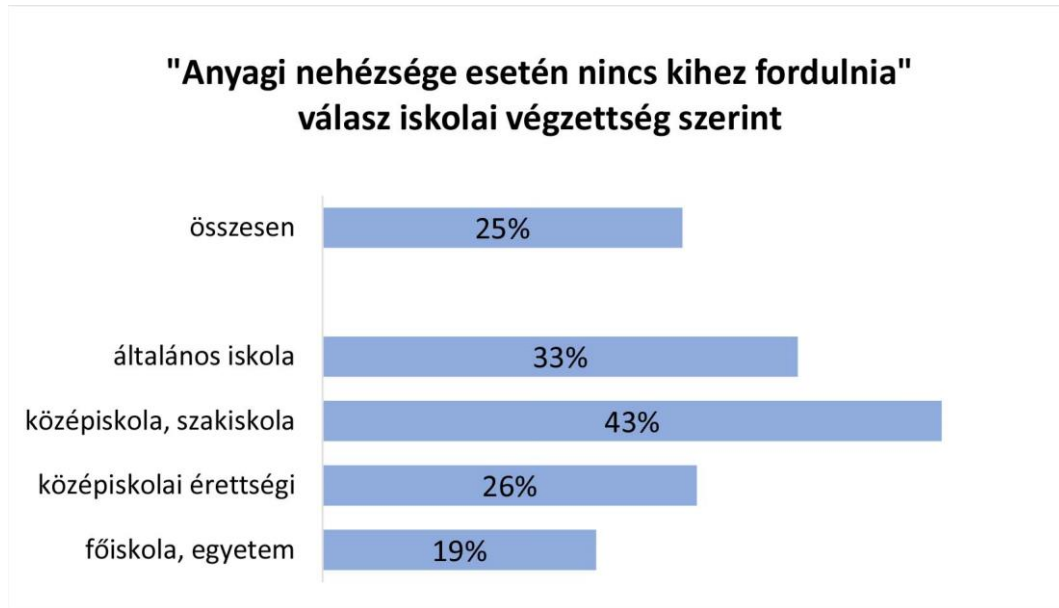

„Szinte nem [volt tartalékom]. Mert alkalmi munkákban dolgoztam, szüleim, nélkülük, meg az önkormányzat nélkül semmi nem lenne. Ők nagyon készségesen, volt ez az alapjövedelem, meg előtte ez a... Mi volt az első? Az eseti, és akkor ahhoz kapcsolódott a válságkezelő alapjövedelem, ami tényleg nagyon jól jött, rezsikhez satöbbi, mert ugye azt muszáj fizetni, bérlet, tb, mert én magamnak fizetem a tb-t, bérlet, ugye, víz-gáz-fűtés stb.”

(interjú: férfi, 40, középfok, családi tulajdonban lakik)

A kérdőívet kitöltők negyedének nincs kihez fordulnia anyagi nehézség esetén (25 százalék), amely érték ugyancsak növekszik az iskolai végzettség csökkenésével. A „nincs kihez fordulni” állapot gyakoriságnövekedése az egyéni kapcsolati háló erősségéhez-gyengeségéhez, illetve sűrű vagy ritka szövetségéhez kötődik, ami pozitívan korrelál az iskolai végzettséggel. Az általános iskolai végzettséggel rendelkezők esetében az arány az alacsony elemszám miatt nem értelmezhető. (24. ábra)

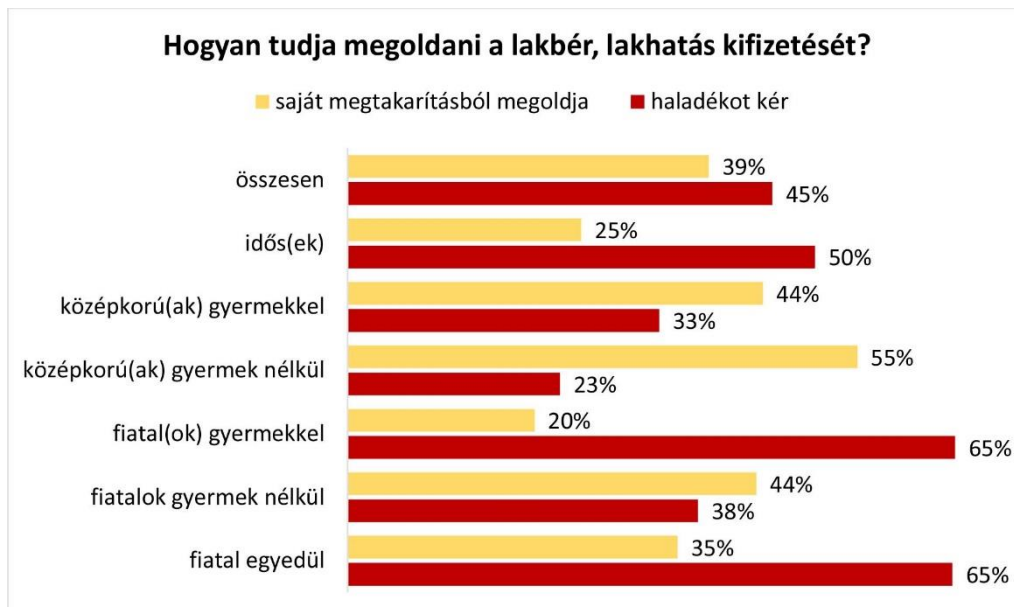
24. ábra

Az anyagi nehézségek különösen nehéz helyzetbe hozhatják azokat, akik nem saját tulajdonú lakásban laknak, hiszen esetükben a mindennapi megélhetés mellett a lakhatás is veszélybe kerül. 170 kitöltő több mint fele, 88 fő nem saját tulajdonú lakásban lakott (51,7 százalék). Esetükben két fő megoldás mutatkozik a jövedelemcsökkenés okozta lakhatási probléma megoldásaként: fizetési haladék kérése (nem saját tulajdonban lakók 45 százaléka) és saját megtakarításokat felhasználva (nem saját tulajdonban lakók 39 százaléka).

Azt, hogy a nem saját tulajdonú lakásban lakók közül ki melyik megoldást jelölte meg, mint a jövedelemcsökkenés miatti lakhatási probléma megoldását, a válaszadók életkora határozta meg. A fiatalok között a fizetési haladékot kérők voltak többségben (fiatal egyedül: 65 százalék, fiatalok gyerekekkel: 65 százalék), míg a középkorúak inkább megtakarításaikból fedezték lakhatásukat (középkorúak gyerekekkel 44 százalék, középkorúak gyermek nélkül 55 százalék). Ez a különbség az életpálya-jövedelembeni eltérés és az ebből következő megtakarítási szint eltérése miatt van. Az is látszik, hogy a gyermekes családok kevésbé tudnak megtakarításaikhoz nyúlni, mint a gyermekkel nem rendelkezők (fiatalok gyerekekkel 20 százalék, fiatalok gyermek nélkül 44 százalék; középkorúak gyerekekkel 44 százalék, középkorúak gyermek nélkül 55 százalék), ami arra utal, hogy a gyermekes családok esetében – különösen fiatal szülők esetében – a megtakarítások szintje alacsonyabb, mint a gyermektelen családok esetében. (25. ábra)

25. ábra

Az iskolai végzettség szerinti eredmények azt mutatják, hogy leginkább az érettségivel nem rendelkezők fordulnak a haladékkérés eszközéhez (70 százalék), érettségizettek esetén ez az arány 41 százalék, felsőfokú végzettségűek esetében 44 százalék. Illetve az is világosan látszik, hogy a meglévő hitel, pontosabban annak aktuálisan fizetendő részlete igen erősen befolyásolja a jövedelemcsökkenés okozta lakhatási nehézség megoldási útját: a jelentős hitellel rendelkezők 71 százaléka kér fizetési haladékot a lakbérre, a lakhatási költségekre, míg a jelentős hitellel nem rendelkezők esetében ez az arány 39 százalék volt.

Az önkéntesen kitölthető kérdőív egyik kérdése arra kérdezett rá, hogy „Milyen gondokat okoznak Önnek a válsággal kapcsolatos korlátozások, az oktatási intézmények bezárása?” A válaszadók több választ is megjelölhettek. A kapott válaszokból kiderül (178 válaszadó), hogy a „nem tudok munkába járni, munkát keresni” válasz mellett (a válaszadók 47 százaléka jelölte meg) leginkább a „szorongok, nyomaszt a helyzet bizonytalansága” (46 százaléka jelölte meg a válaszadóknak) a válság okozta fő probléma. A létbizonytalanság növekedése (vírus, lezárások, korlátozások, bezártság, jövedelemvesztés) értelemszerűen hozza magával az emelkedett szorongási szintet. Jellemző ugyanakkor, hogy a gyermekkel nem rendelkezők (fiatalok, középkorúak egyaránt) jobban szoronganak, mint a gyermekes fiatal és középkorú felnőttek (sorrendben: 56 százalék, 55 százalék, 50 százalék a gyermek nélküli háztartások esetében; 34 százalék és 36 százalék a gyermekkel rendelkező háztartások esetében. (26. ábra)

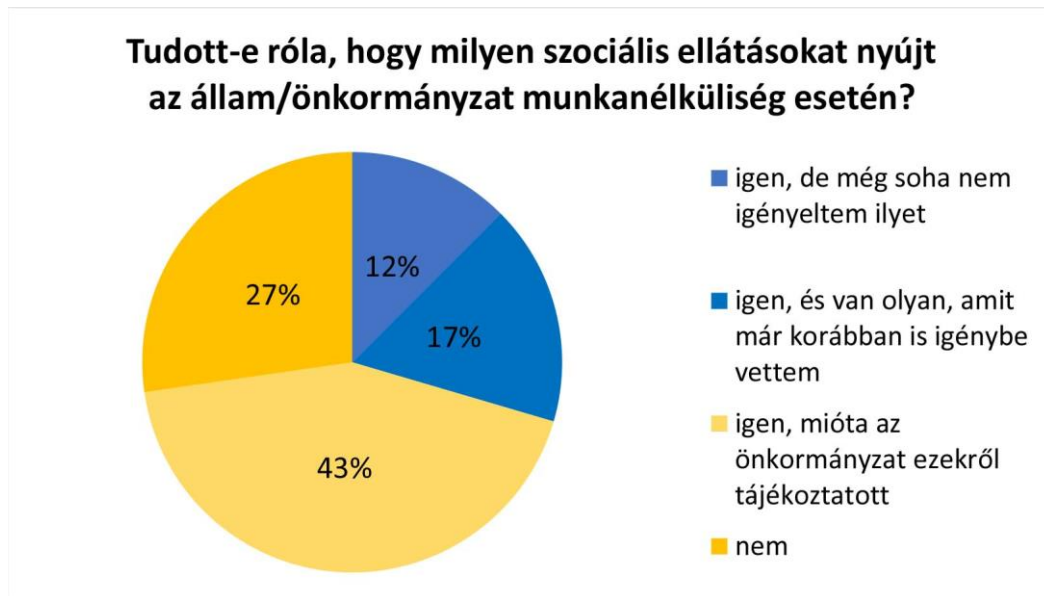
26. ábra

Fontos kiemelni, hogy nemcsak a gyermekes–gyermektelen bontásban figyelhető meg különbség a „szorongás” válasz gyakoriságát illetően, hanem a lakbérfizetési haladékokat kérők is jobban „szoronganak” az átlagosnál. Ennek magyarázata az lehet, hogy míg a saját lakás vagy a lakbérfizetési nehézségek áthidalására lehetőséget adó létező megtakarítás biztonságot ad, addig a fizetési halasztás hiába oldja meg rövid távon a problémát, hosszú távon a tartozáshalmozódás miatt növeli azt.

Fontos beszélni az önkéntes kérdőívkitöltők válaszaiból leszűrhető tájékozottsági szintről is. A kérdőívben szereplő „Tudja, hogy milyen szociális ellátások vannak Magyarországon munkanélküliség, anyagi rászorultság esetén, amikre Ön jogosult lehet?” kérdésre meglepően sokan adtak „nem” választ a kitöltők közül (27 százalék), és még ennél is magasabb volt az „igen, mióta az önkormányzat ezekről tájékoztatott” válasz aránya (43 százalék). (27. ábra) Ezek az adatok azt mutatják, hogy az általában tájékozottabb társadalmi csoportok (a kitöltők között elenyésző volt a csak nyolc általános iskolai osztály végzettséggel rendelkezők aránya) is meglehetősen tájékozatlanok azt illetően, hogy munkahely- és jövedelem elvesztés esetében mit kell tenniük, kihez fordulhatnak segítségért. Ez egyfelől természetes egyéni viselkedés, hiszen a probléma bekövetkezése előtt kevesen tájékozódnak a lehetséges probléma lehetséges megoldásairól, másfelől viszont az adatok azt mutatják, hogy az önkormányzati tájékoztatásnak ebben a kérdéskörben nagy szerepe van. Ezért érdemes lehet tovább erősíteni a „hirdetőtábla” szerepkört és szélesíteni az ehhez igénybe vett kommunikációs csatornák körét.

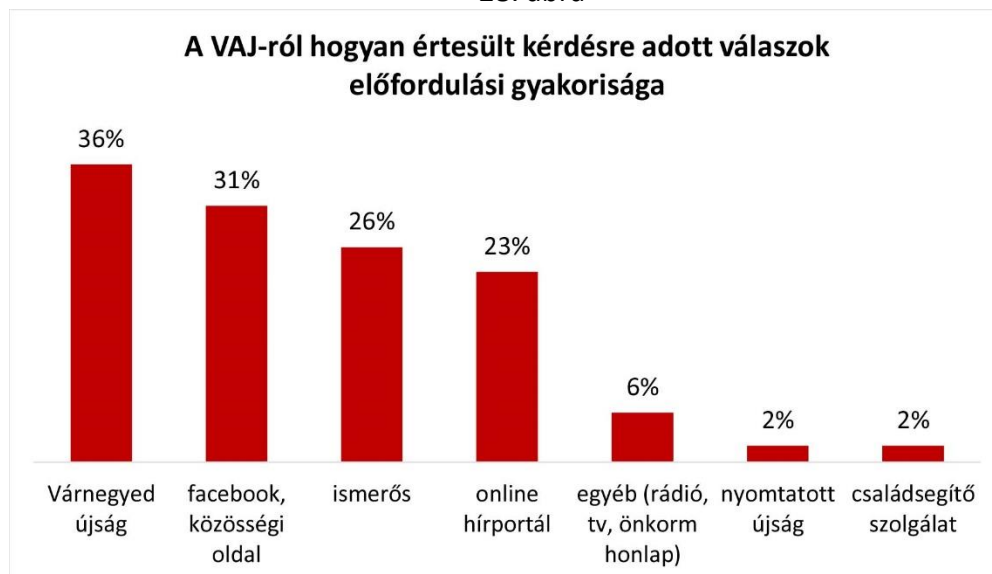
27. ábra

A tájékozottság a magasabb iskolai végzettséggel rendelkezőkre jobban jellemző, mint az alacsonyabb végzettségűekre (főiskolával, egyetemmel: nem válasz 22 százalék, középiskolai érettségivel: nem válasz 33 százalék). Életkori bontás szerint nincs szignifikáns különbség a válaszadók informáltsága között.

A „Honnan értesült az I. kerületben bevezetett válságkezelő alapjövedelemről?” kérdésre a válaszadók több forrást is megjelölhettek. A legtöbben a *Várnegyed* újságot (a Budavári Önkormányzat által kiadott helyi újság) jelölték meg (36 százalék), de a Facebook említési gyakorisága is magas volt (31 százalék). (28. ábra)

28. ábra

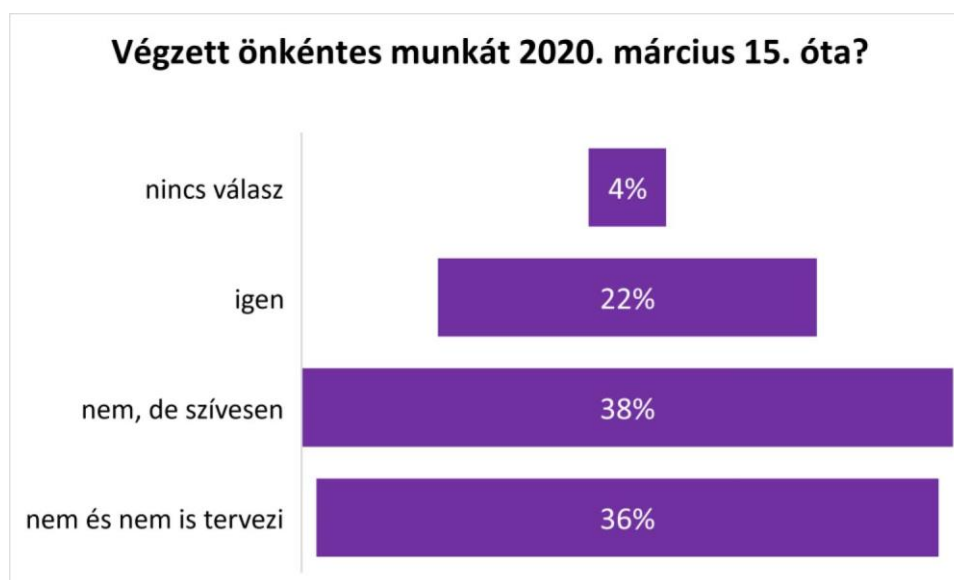

A *Várnegyed*et jellemzően inkább a középkorú (46–55 évesek), középfokú végzettséggel rendelkező igénylők jelölték meg információforrásként (44 százalék), legkevésbé a fiatalok (36 évnél fiatalabbak), az ő esetükben a tájékozódás elsődleges forrása a Facebook volt (44

százalék). Az „ismerős”, mint információforrás esetében azt nem tudjuk megmondani, hogy az ismerős hogyan tett szert az információra, de valószínűsíthetjük, hogy itt is a *Várnegyed* és a Facebook áll az ismeretszerzés háttérében. A *Várnegyed* említők 59 százaléka nem említett más információforrást (összes kitöltő 21 százaléka), míg 41 százalékuk a *Várnegyed* említése mellett más forrást is felsorolt. Összességében azt állapíthatjuk meg, hogy az önkormányzat információmegosztás és -továbbítás esetén továbbra sem mondhat le sem a helyi nyomtatott sajtó igénybevételéről, mint kommunikációs csatornáról – hiszen a válaszadók ötödének ez volt ez egyetlen információs forrása –, sem az online információterjesztésről, amelynek mára a Facebook vált a szinte kizárólagos csatornájárá³¹.

Végezetül az önkéntes kitöltésű kérdőív kitöltésekor adott válaszokból azt is megtudhatjuk, hogy a kérdőívet kitöltők, akik a VAJ-támogatást kapók fiatalabb és képzetesebb csoportját jelentik, 22 százaléka végzett önkéntes munkát a vizsgált időszakban, és további 38 százalék szívesen végezne. (29. ábra)

29. ábra

Az önkéntes munkát szívesen végzők magasabb százalékos arányban jelennek meg a 36–45 és a 46–55 éves korcsoportok esetében (45–45 százalék), míg alacsonyabb arányban az ennél idősebbek között (21 százalék és 13 százalék). A fiatalabb korcsoport (26–35) esetében 38 százalék jelezte, hogy végezne önkéntes munkát.

³¹ Az önkormányzat honlapját mint tájékoztatói felületet csupán egy válaszadó említette.

Összefoglalás

A Budapest I. kerületi önkormányzat, a Budavári Önkormányzat által 2020. március – május időszakban megvalósított válságkezelőalapjövedelem (VAJ)-program elemzésének a végéhez értünk.

Az elemzés két adatbázis alapján történt. Először az igénylő–támogatott-adatbázis adatai alapján ismertettük az igénylői csoportok fő jellemzőit, az igénylések elutasításának hátterét és a támogatottak, valamint a támogatás jellemzőit. A programban az önkormányzat 38 millió forint támogatást juttatott el összesen 313 igénylő számára. A VAJ-támogatás az igénylők 80 százalékát érte el, egyéb támogatásokkal együtt az igénylők 88 százaléka volt támogatott. A támogatottak 61 százalékát tették ki azok, akik közvetlenül a járvány miatt kerültek rossz anyagi helyzetbe, ők átlagosan kicsit több mint 121 ezer forintot kaptak átlagosan 2,37 hónapig. Az egy hónapra jutó átlagos támogatási összeg 51 179 forint volt. Az elemzés megmutatta, hogy a fiatalabb, valamint a jobb munkapiaci pozícióban lévő igénylők rövidebb ideig kaptak ennél magasabb havi támogatást, míg az idősebb és eleve rosszabb munkapiaci pozícióval rendelkezők hosszabb ideig ugyan, de alacsonyabb havi átlagos támogatásban részesültek.

A kérdőív-adatbázis elemzése feltárta, hogy a jövedelmi sokkot elszenvedett háztartások jelentős részét a jövedelemcsökkenés tartalékok nélkül érte, és a ritka vagy nem létező kapcsolati hálójuk miatt nem is számíthattak segítségre. Kiderült, hogy a jövedelemvesztés gyakran a lakhatás veszélybe kerülését eredményezte, amely esetben két fő megoldás körvonalazódott az önkéntes kitöltői csoportban: egyfelől fizetési haladék kérése – ezzel a fiatalabbak éltek inkább, másfelől a megtakarítások felhasználása a likviditási probléma megoldására – ezzel az eszközzel a középkorúak tudtak inkább élni. Megállapítottuk, hogy a munkakeresés nehézsége mellett a szorongás jelent meg jellemző problémaként, elsősorban a gyermekkel nem rendelkező háztartások esetében. A kérdőívet kitöltők között magas volt azoknak az aránya, akik nem rendelkeztek ismeretekkel a munka- és jövedelemvesztés esetén számukra adható állami/önkormányzati támogatási lehetőségekről, az I. kerületi önkormányzat VAJ-támogatási programjáról pedig elsősorban a *Várnegyed* nevű helyi (önkormányzati) lapból és a Facebookon keresztül szereztek tudomást az érintettek. Végezetül azt is láttuk, hogy a VAJ-támogatást kapók közül a kérdőívet is kitöltők egy része végzett önkéntes munkát, illetve jelentős része szívesen végezne ilyet.

Melléklet

Interjúk

A tanulmány főszövegébe csupán pár idézet fért bele az elkészült interjúkból. Ugyanakkor fontosnak tartjuk, hogy az olvasó hozzáférjen ezekhez, hiszen sokkal személyesebbé válnak, átélhetőbbek lesznek általuk a vizsgált időszakban felmerült egyéni, családi problémák. Az interjúkat nyers változatban közöljük.

Interjú 1: nő, 48, középfok, bérlő

Én 48 éves vagyok, a férjem 45, a kisfiunk pedig 4, tavaly volt 3. Tavaly ez a koronavírus-dolog minket pont akkor érintett, amikor elkezdett bölcsibe járni. Amikor 2-3 hónapja intenzívebben járt bölcsődébe, év eleje óta. Nagyjából akkor kezdtem volna visszatérni a munkámhoz. Edző vagyok, nőitornatréner, csoportos tornákat tartok, az is azok között volt, amit rögtön megvágtak. Mire vissza tudtam volna menni dolgozni, addigra jött a koronavírus, és nem tudtam visszamenni dolgozni, mert nem volt hova, nem volt mit csinálni. Tehát az élethelyzet ez volt az én részemről. A férjem rendezvényszervezéssel foglalkozik, tehát igen. Mind a ketten abban a pillanatban, hogy ez elindult, abban a pillanatban lettünk rögtön érintettek. Én ugye vissza se tudtam venni a munkámat, ő meg rögtön elveszítette, amit az elkövetkezendő fél évre leszervezett magának. Ez volt a kiinduló élethelyzet. A kisfiunk akkor már bölcsődés volt, novemberben kezdte a bölcsit, de hát annak is vége lett. Dolgozgattam valamilyen szinten, egyéni vállalkozó voltam. 2020-ban még a férjemnek volt cége, a rendezvényszervezésre, én is ott voltam alkalmazott, családi cég volt, de én akkor gyesen voltam. A gyes mellett heti egy napokat dolgoztam, tartottam 4–5 órát, annyit nem, 2–3 csoportos órát a gyes mellett. Amikor vissza tudtam volna menni intenzívebben dolgozni, akkor ez megállt. Mivel neki jövedelme nem volt, nekem se, nekem lejárt a gyesem, így az, hogy neki ne kelljen a kft.-ben a saját jövedelme után járulékot fizetnie, így tulajdonképpen tavaly nyáron meg is szüntettük ezt a családi céget, és ősztől, amikor én megpróbáltam visszatérni a munkába, akkor mind a ketten egyéni vállalkozók lettünk. Ez volt a háttérünk. Ő '19 novemberében lett bölcsődés, gyakorlatilag én '20 márciusa környékén szerettem volna visszatérni melózni, addig még benne voltam a cégben, és akkor utána állt le ez az egész. Tehát pont mikor én nekilendültem volna, addigra be is zártak bennünket. (...) Szerintem nagyjából napra pontosan egybeesett az, talán akkor még volt Index, az Indexen vagy a Telexen volt egy cikk az I. kerületről, hogy alapjövedelem, mint olyan, és amit bedobnak *Várnegyed* újságot, annak a hátulján is volt egy hirdetés vagy felhívás, vagy tájékoztató, nem tudom, minek hívják. Napra pontosan egybeesett ez a két információ, akkor kezdtem el ezen lamentálni. Csak én voltam érintett, mivel a férjem nem ide van bejelentve. Neki nem I. kerületi az állandó lakcíme, így ő nem volt érintett ebben. (...) Három hónapot kaptunk, az 100 ezer forint, nekem csak a gyesem volt még, csak a gyesem volt a jövedelemem, ami mennyi, 27 ezer valamennyi? Amikor már nem gyeden vagy a gyerek első két évében, hanem a 3. évben még gyesen vagy, az 27 ezer egynéhány száz forint. Gyakorlatilag kettőnknek ez maradt az egyetlen fix jövedelme. Nem fix, hanem semmi más, mert a férjemnek se volt, se eseti, semmi nem volt. (...) Nem tagadom, hogy volt még megtakarításunk, de az nyár végére el is ment. Nyáron, valamikor június környékére már elindulhatott volna, mint tornastúdió újranyithattunk volna, de akkor nem volt még/már bölcsi. Szeptemberben kezdtem el dolgozni – nyári szünet volt, bezárva az

intézmény satöbbi –, én szeptemberben kezdtem el dolgozni, a férjem június eleje-közepe környékén, ugye tavaly akkor oldották fel első körben ezeket a rendezvényekre a korlátozásokat. Ő már ilyen júni közepén elkezdett dolgozni.

Szerintem áprilisban igényeltük, április-május-június, április-május volt a kemény időszak.

Még valami tartalékunk volt, nagy-nagy kétségbeesésben nem voltunk, de éppen ez. Alapjövedelem, de kicsit úgy voltunk vele, hogy nyilván van olyan... Ha jól tudom, lehetett volna hosszabbítani 3 hónap után, már nem tudom, vagy valami más támogatást, de valahol úgy voltunk vele, úgy éreztük, hogy nyilván vannak nálunk sokkal-sokkal rosszabb helyzetben levő emberek. Ugye tavaly márciusban, amikor ez a dolog elindult, akkor a sokk meg a kétségbeesés elég erős volt, aztán ez így nyárra nem azt mondom, hogy oldódott, de jobban belejöttünk talán. És akkor abban maradtunk, hogy oké, neki is talán elindulhat, tehát inkább erre akartunk alapozni, hogy induljon el. Tehát ez az alapjövedelem annyira nincs egyértelműen a köztudatban, hogy ez járna. Ezért mindig volt bennünk egy ilyen, hogy ne vegyünk el feltétlenül a közösből, hogyha magunknak is meg tudnánk teremteni. Abban az első pár hónapban biztos nem. De aztán szépen belejöttünk. (...) Valószínűleg a szülőkre még számíthattunk volna. (...)

Abszolút a megélhetésre [fordítottuk]. Akkor még pelenkás volt, kaján és pelenkán, hasonló dolgokon kívül semmi másra. Semmi másra. Tényleg abszolút megélhetésre ment az a 100 ezer forintnyi jövedelem, ami bejött. (...) Az idén rosszabb volt, mint tavaly szerintem! Elkezdtem dolgozni szeptemberben, akkor novemberben megint lezárult minden, viszont addigra már volt annyi, visszatértem annyira, hogy át tudtam állni online tornára. Az valamilyen szinten átsegítgetett, legalább nem 0 volt a jövedelemem. De mivel csináltam tovább, így voltak költségeim is ezzel szinkronban. A férjem tavaly már októbertől nem dolgozott, mert ha jól emlékszem, akkor már voltak ilyen korlátozások, hogy este 11-re be kell fejezni, hát egy ilyen zenés partirendezvény az 11-re el se kezdődik. (...) Idén márciusban meg mindannyiunkat elmosott a koronavírus. Ő már óvodás volt, ugye március elején-közepén zártak le mindent, de előtte 2 héttel az óvoda már bezárt, mert volt koronavírusos, ő is az lett, én is az lettem, és utána a férjem másodszor is az lett, mert ő tavaly októberben is az volt. Úgyhogy ez a koronavírus nekünk rendesen betett minden szinten. (...) A napi szintű életünkben teljesen [meglátszott], tehát soha nem voltunk nagy nyaralók-költekezők, de azért napi szinten belefért az, hogy most ilyunk egy kávé, most kapsz még két túrós batyut, satöbbi. És ezek az apróságok kiestek. Tényleg visszajött az, hogy csak és kizárólag a minimáldolgokra kellett költeni. Nem kellett, hanem tudtunk. Amire muszáj volt. A komfortzónánkat szűkebbre kellett venni. (...)

Mi béreljük ezt a lakást. Ahol lakunk itt, az I. kerületben, az bérelt lakás, a lakbér olyan szinten nem okozott problémát, hogy nekünk van egy lakásunk Győrben, mert mi győriek vagyunk eredetileg, most már 12 éve élünk itt. Azt kiadjuk, ezt béreljük, és hál' Istennek nem volt gond az ottani bérelőnkkel, illetve annyiban igen, hogy ő tavaly februárban költözött oda, és ő is elvesztette a munkáját, és talán a februárt még kifizette, és a márciust is, és április elején szólt, hogy ő most nem tudja, hogy mi legyen és hogyan, mert nincs melója, nekiáll keresni, persze. Akkor április-májusban, amit őtőle kaptunk februárban kéthavi kauciót, azt fel is élte, és azóta se tudta visszapótolni. A lakhatásunk ilyen szinten, a bérleti díjunk meg a rezsink

fedezve volt, mert a bérleti díjat és rezsit egy összegben fizetjük. Valamivel magasabbak a díjak, mint Győrben, de ez a lakás lepusztult volt, mikor idejöttünk, elkezdtek felújítani. Azt így ki tudtuk sakkozni, azzal nullára kijöttünk, ottani bérleti díj és rezsiz, az így nullán megvolt. Tavaly március vége-április eleje, amikor mondta, hogy nem tud fizetni, relatíve friss bérlő – mondjuk neki azt, hogy akkor vizslát? De akkor nem vagyunk előrébb. Persze, végszükség esetben visszaköltözünk. Oké, legrosszabb forgatókönyv. De hát itt élünk, itt dolgozunk, itt csinálunk mindent 12 éve. Legvégső esetben, mert az mégiscsak a saját lakásunk. Ha abból nem jön be bérleti díj, és nincs jövedelmünk, akkor ezt nem tudjuk fizetni, és jobb híján, mint végszükség-megoldás, de hát ez semmiképpen nem lett volna, nem akartuk volna meglépni. (...) Nekem középfokú végzettségem van, utána szereztem edzői képesítéseket, de egyik sem diploma. (...) Jóga- és Pilates-típusú órákat tartok. (...) Férjem rendezvényszervezésben, partiban dolgozik, ő Szegeden, a jogon végzett. (...)

Az alapjövedelemmel kapcsolatban... hogy mondjam. Egy olyanfajta gondoskodásnak tűnt ez, amire nem is számítottunk. Ugye előtte a férjemnek is a saját cége, én is voltam egyéni vállalkozó, tehát gyakorlatilag mi abban szocializálódtunk a felnőttkorunk legnagyobb részére, hogy fizetünk, fizetünk, fizetünk, fizetünk... (...) Tényleg ebben szocializálódtunk, hogy napra pontosan fizess, máskülönben kapod a felszólításokat állam bácsitól, hogy még a macskádat is lecsukják típusú „gondoskodó” állammal kerültünk eddig kapcsolatba. (...) Hogy mondjam, ilyen meseországából jövő csodatettként, tehát amire... (...) Előtte már olvastam, hallottam, hogy csomó országban, jóléti társadalmakban felmerült az alapjövedelem ötlete, és ilyen (...) elképzelt ideális világ vagy idealizált világ benyúló keze volt ez pont, hogy megtörtént. Mert annyira szerintem nem (...) Mint egyfajta majd egyszer megvalósítható utópia volt olvasmányélményeim alapján az alapjövedelem, és ahhoz képest, hogy ez itt pikk-pakk, gyorsan és frappánsan megtörtént, az ilyen wow. Ilyen megélt csodaszámba ment, hoppá, ez tényleg tud néha ilyen frappánsan gondoskodó lenni az állam, amire soha nem számítottam, eszembe sem jutott, mert nem ezen szocializálódtunk. (...) Azért így egy nem egészen 3 éves gyerekkel egyik napról a másikra egy totális jövedelem meg kilátás nélkül maradni, az ilyen wow. Erős helyzet volt, azt gondolom. Úgy vagyok vele, hogy voltak azért a miénknél kacifántosabb helyzetek is, tehát mi mindhárman meg a családjaink is egészségileg megúsztuk, teljesen nem omlottunk össze, talpra tudunk állni, remélem; ez még csak most van folyamatban. Inkább úgy mondom, látok rá esélyt, hogy a nullára visszakecmeregjünk gyakorlatilag. (...) Majd kiderül. Erős volt, de csináljuk lelkesen. Az idei év kemény volt, a lebetegedéssel együtt. Azt vettem észre a környezetemben is meg mindenhol, hogy nagyon ilyen utolsó utáni tartalékaikat élték fel az emberek, mentálisan, lelkiileg, pénzügyileg, mindenhogyan. (...) Azt gondolom, hogy nyilván a miénknél rosszabb szituációk is kialakultak. Úgy vagyok vele, hogy mi legalább egészségesek vagyunk. (...)

Interjú 2: nő, 51, felsőfok, szívességi bérlő (nincs hangrögzítve)

Egyéni vállalkozó vagyok, gyakorlatilag bő egy éve csináltam, kezdett felfutni, aztán amikor a Covid bejött, egyik napról a másikra kiürült a naptáram. Augusztusban jött az első kliens. Mivel egyéni vállalkozó vagyok, nulla, azaz nulla bevételem volt. Három hónapig nem kellett befizetni a kata-adót, legalább.

Az egy másik dolog, hogy az önkormányzattól igényeltem a segítséget, két hónapra megkaptam, a harmadikra már NAV-jövedelemigazolás kellett, de a NAV-nál háromszor akkora összeget írtak rá, mint a tényleges volt. A katánál az van, hogyha nem éri el a bevétel a minimálbér összegét, akkor is a minimálbért számítják. Havi átlag 50 ezerre jött ki a jövedelemem az előző évről, de 149 ezerről adták meg a jövedelemigazolást. Be is mentem megkérdezni, de a kata-törvényben így van, ennek megfelelően el is utasították a kérelmem.

70 ezer alatt kaptam két hónapig, a harmadik hónapot később, augusztusban. Márciustól augusztus végéig 2800 forint bevétel volt, a harmadik összegből még ezt is levonták, 62 ezer körül kaptam.

(Az önkormányzati eseti támogatást is megkapta.)

Két forint is jól jött akkor. Olyan problémák voltak, nagyon nehéz lett hirtelen a helyzet. A nyári hónapokra a NAV már a 150 ezer forint adót követelte. Igazából a fiamtól kaptam kölcsön. Páromnak volt minimálbéres jövedelme, és akkor ezt a 150 ezret még ki tudjuk fizetni. Így gondolták. És ehhez szinte még a bugyim színét is megkérdezték.

Főtevékenységem fizikai közérzetjavítás, frissítő masszázs, gyakorlatilag terápiás, de ezt a szót nem lehet használni. Testolvasást, imaginációt csinálók, a kineziológia elemeit, meseterápiás és művészetterápiás elemekkel. A beszédfejlődés előtt beakadó traumákkal foglalkozunk. Hogy nem vagyok elég jó, hogy szerethető vagyok-e, ilyenekkel. Body work, felnőtt ringató, sok komplex része van.

Aztán egyik napról a másikra kiürült a naptáram. Mellette oktattam is, aromaterápiás masszázst. Ugyanúgy személyes részvétel kell ehhez is. Online nem tudom megmutatni, hogy kell azt a mozdulatot megcsinálni. Egyik pillanatról a másikra szó szerint lenullázódott.

Az elején kicsit depis lettem, hogy ha nem segítek másoknak, van-e jogom élni, nem teljesen így, de nagyon rossz volt. Megpróbáltam az online oktatást megcsinálni, de rájöttem, hogy amit én csinálók, az személyes. Nagyon nem jött be. De regisztráltam a felnőttoktatási platformra, felnőtt oktató vagyok hivatalosan is. Az élethosszig tartó tanulás híve vagyok. Mint egy körben a körcikkelyek, mindig próbálom valamivel színesíteni.

Teljesen össze kellett húzni magamat, a párom minimálbéréből léteztünk, a fiam segített. Nyáron balesetet szenvedett a párom, kulcscsont, jó pár borda, lapockája tört el. Nem tudjuk, még mi hiányzott. A normál élet fenntartásában, az alapszintben volt nagyon nagy segítség az alapjövedelem. Alapvetően kajaköltségek, az alap létszükséglet.

2018 novemberében kezdtem a vállalkozást, vállalkozóvá válási támogatást kaptam, emiatt három évig nem szüneteltethetem a katát. Ha elkezdem szüneteltetni, vissza kellett volna fizetnem az összeget, amit akkor tárgyvásárlásra kaptam, a masszázságy, masszázsfofó, számítógép 60 százalékát állták. Visszamenőleg, kamatokkal, mindent kellett volna fizetnem.

A kezdőévben, 2019-ben az átlag nettó jövedelemem 30 ezerre jött ki. Kezdő vállalkozás volt. 2019 decemberében, 2020 januárjában kezdett felfutni. Február elején voltam szerintem először covidos, visszatekintve az volt. Akkor kimaradt pár hét munka, de akkor mi nem is tudtunk róla. Iskolába jártam masszírozni, befutott dolog volt, fesztiválokra is jártam ki.

December-januárban megvolt a 200 körüli bruttóm, úgy nézett ki, hogy márciusra is meglett volna. De teljesen kiürült a naptáram, érthető is, tényleg pánik volt.

Alapvetően nagyon nehéz volt. És sajnos nincs teljesen vége.

Interjú 3: férfi, 40, középfok, családi tulajdonban lakik

Vendéglátásban, rendezvényszervezésben tevékenykedtem a vírus beköszöntéig. Rendezvények biztosítása, kidobó rendezvényeken, fesztiválokon stb., inkább rendezvényszervezés, illetve voltak olyan vendéglátóhelyek, ahol kidobó meg éjszakai portás vagyok, és ezek a vírus miatt bezártak, megszűnt, csökkentették a létszámot, és akkor kerültem tavaly márciusban ide. Meg egy szuvenírbe is besegíték, ugye a turizmus is megállt sajnálatos módon. Akkor kerültem ebbe a helyzetbe, az önkormányzat nagyon készségesen segített, segít a mai napig is, CBA-s utalvánnyal. (...)

Tulajdonképpen akkor az összes munkád megszűnt márciusban?

Megszűnt, megszűnt [az összes munkám], és a főnökeimnek se tudtam privátban. Mert olyanokban vesznek részt, hogy kisebb rendezvényekhez, fesztiválokhoz kapcsolódva, ahol aztán teljesen megszűnt. Még most se állt helyre. Sziget most se lesz, meg Sound. Most már talán lassan, meg átálltak, egy-két főnököm ilyen online, tehát nem kell élő ember.

Volt tartalékok?

Szinte nem [volt tartalékom]. Mert alkalmi munkákban dolgoztam, szüleim, nélkülük, meg az önkormányzat nélkül semmi nem lenne. Ők nagyon készségesen, volt ez az alapjövedelem, meg előtte ez a... Mi volt az első? Az eseti, és akkor ahhoz kapcsolódott a válságkezelő alapjövedelem, ami tényleg nagyon jól jött, rezsikhez satöbbi, mert ugye azt muszáj fizetni, bérlet, tb, mert én magamnak fizetem a tb-t, bérlet, ugye, víz-gáz-fűtés stb.

Mekkora összegeket kaptál?

Háromszor százat [kaptam], ami kiegészítette az esetit, ami 37 ezer 5, először 28 ezer 5 volt, és akkor azt kiegészítette, rendesen kipótolták, ami hiányzott. (...) Azóta meg kapom a CBA-s, havi 15 ezer, 2021. október 31-ig. Nagyon nagy segítség, alapélelmiszerek.

Mit tudtál csinálni az alatt a három hónap alatt?

Három hónap? Semmit. Most se, semmit. Néha mostanában van egy-egy alkalmi, de több mint egy évig semmi. Mittudomén, valakinek cipekedek, és akkor ad valami mittudomén, most csak mondok valamit, konzerveket, háztartási dolgokat, tehát nem pénzt, hanem olyan dolgokat, amik az ember életét segítik. Vagy valaki egy bérletet. De a tb-met azt én fizetem, azt pont ezekből így félretettem. Szerintem idén ez még nem fog teljesen helyreállni. Teljesen lecsökkentettem az életem költségeit, de ez nagyon nagy dolog volt, ezt tényleg köszönöm az önkormányzatnak, enélkül nem is tudom, mi lenne, meg a szüleim nélkül, de hát ez ciki. (...) Beosztottam úgy ezeket a pénzeket, hogy így a tb-met előre, meg ilyesmi.

Előtte milyen formában voltál foglalkoztatva?

Hát ilyen alkalmi. (...)

Emiatt nem voltál a munkanélkültre se jogosult?

Igen, abszolút nem. Voltam úgy a munkaügyi központban, és ott is bérlettel tudnak. Vagy elküldenek söprögetni, de még ott se tudnak, még úgy se, hogy védettséгим van. Még úgy se, hogy közmunka, de azokban a hónapokban még arra se tudtam. (...) Lehet, hogy azért is, mert itt 3 kerület van összevonva, ez a Heltaihoz tartozik, I-II-III, és annyi sok a kínai... Mindegy, nem akarom. A munkaügyi központok Magyarországon szinte nem is foglalkoztak a vírusnak bizonyos hullámaiban. Alig lehetett bemenni ügyfélbe is. Nem az ő hibájuk, rendesek voltak, adtak papírt meg bérletet. De nem volt ügyfélforgalom se. Ők se tudtak fölvenni. A munkaügyi központok olyan helyzetbe kerültek véleményem szerint, hogy aki tőlük kér munkaerőt, azok se akartak embert. Nekem is volt olyan személyes főnököm, csak mondok valamit, régen a kertjében segítettem, idős, és ő se akart fogadni senkit, félt a vírustól. Hát nem akartak emberi közelséget a munkahelyek. Inkább maguk álltak be, szó szerint, hallottam, vállalkozók. Tehát ez mindent érintett. Mert ugye ha valakinek nincs egészségügyi vagy étel-miszer vagy valami, ahhoz meg különböző ÁNTSZ kell. Meg próbáltam futárnak is, de ott meg vagy katasztrófának vagy diáknak kell lenni, meg saját bicikli. Nem tudok így. Most miért fizessenek katasztrófát, miért fizessenek csak úgy 50 ezret, mikor semmi, tehát hogy. Ez a futárkodás is amúgy olyan, hogyha valakinek valami 200 címe van, akkor jön ki 1000–2000, illetve 200 megrendelés, egy megrendeléssel lehet egy irodában 10–20 is. De ez is, saját bicikli, kérdezték, hogy diák, katasztrófa, mondták, visszaszólnak, azóta is szólnak, megkérdezték a korom, tehát. Hiába mondják, hogy mindenki menjen el ételfutárnak. Nem mindenki tud úgy biciklizni, hogy saját bicikli, meg az is egy életforma. És ők se kerestek sehogy, hallottam. Nincs borra való, mert online rendelnek. Van Go-pincéres ismerősöm, ő is félbehagyta. Semmi. Hát szinte a biciklijére annyit költött, hogy semmi [nem maradt]. 7 ezret keresett 16 óra alatt.

Neked is csomó munkád olyan volt, hogy személyes segítség...

Személyes [munkák], igen. És közölték emberek, hogy nem hajlandók fogadni, még privátba se, hogy pakoljak, mert félték. Félték az emberek a vírustól. Hogy személyesen [találkozzunk], kísérem egy pénznél, vagy testőr vagy kidobó, semmi. Meg azok a rendezvényszervezők, akiknek dolgoztam, átálltak online rendezvényre, nem kell nekik ember, hogy kipakoljon. Teljesen. És a mai napig ez megmaradt. A szuvenírben nem ment nagyon. Nem zárt be. Ott csináltam olyan munkát, hogy ide-oda pakolás. De nem volt. Volt külföldi az országban, de nem turista. Ott is örült a főnököm, ha egy eladót fizet. Ráfizetett, csak hogy mégis főnntartsa. Ráfizetett, mert nem volt nagy forgalom, semmi, alig. Olyan munkáim is voltak, amihez testi erő kell, pakolás, de hát nem volt mit pakolni. Nem voltak árurendelések, mert a világon akadozott az áruforgalom. Ha besegítek valahol, hogy pakoljak, még ez se volt, mert évek alatt segítettem ilyennek is, (...) ez se volt, szüneteltek a cégeknek az árurendelései. Én a ruhaiparban, hát nem lehet fél év alatt egy olyan szakmát kitalálni. Mert itt mondták emberek, hogy kereskedjek ruhával, de hát ahhoz is pénz kell. Bármibe belefogok, kell egy alap. (Én döntésem, én hibám...) Jó, hogy most volt ez a 4 milliós nyitás, de pont két helyen, a Mammut tetején, újítják föl. Nem tudnak még visszamenni. Mert sok vállalkozó hiába nyithatná meg

mint vendéglátás, úgy döntött a vírus alatt sok tulaj, hogy felújítja az éttermet. És az most még tart, nem gondolta volna, hogy hirtelen visszaáll. Még a foci-Eb-re is. Szét vannak verve helyek, sok étterem fel van újítva. Nem gond, egyszer beindul, akkor nagyon fog dübörögni, csak ezt ki kell várni.

Egyedül élek, ez az anyukám lakása, 28 négyzetméter, a [...xy...] utcában, ahova kértem is, én fizetem a rezsit, erről kellett nyilatkoznom, de természetesen igaz, erről kellett nyilatkoznom, mondtam, hogy kijöhetnek, de elhitték, közigazgatási keretben megvizsgálták (?), nyilatkoztam, hogy nem élek a szüleimmel egy háztartásban, egyedül élek a háztartásban.

Nem a te tulajdonod, családi tulajdon?

Igen, de én is ide vagyok bejelentve állandóra, itt lakok, 15 vagy 16 éve, 16. Annak is van egy rezsije. Nem mondhatom azt a postásnak, vagy mittudomén, hogy most...

Érettségim van. Valaha ez a vagyonőri, de nem, inkább kidobó, nem vagyok már, le is járt 2001-ben. Gimnáziumi érettségi. Filmes dolgokat csináltam, ügyeltem forgatásokat tizenix évig. Oda nem kellett papír, azért nincs, így alakult. Azt már nem csinálom több éve. Filmeseknél is volt sok Covid, hiába tesztelték. Nem állt le a filmszakma, csak leszűkült, mert én például reklámokat, online castingok, én nem kosztümös, mindegy, ez szakmai dolog (?), csak a kosztümös filmek maradtak meg inkább. Kosztümösben nem volt [lehetőségem], csak reklám, ott meg ugye, én azt már nem csináltam, azok a kapcsolatok már nem nagyon éltek, de próbáltam. Ja, meg segítettem embereknek, van például egy esküvőszervező, neki is pakolni meg örködni, de hát ugye esküvő se volt. Nagy esküvők se lehettek, csak ilyen privát. Mert nekem még abból volt munkám, ha van több száz fős esküvő, amit cég bonyolít le. De az se volt, csak ilyen privát, házi. Hallottam, hogy az építőiparban voltak izék, de hát ott meg vagy brancsok, vagy szakmunka, mittudomén, milyen tesztet, hát szóval.

Egészségi állapotod?

Akkor amikor, valószínű mert télen, mert sorbaálltam ételosztásnál, meg voltam fázva. Nem volt összességében rossz, most már megkaptam az oltást, szerintem nem estem át a Covidon, de hát ugye a lelki dolgok is kiadhatnak... Nem volt rossz, de sehol nem volt fényes a helyzet. Lelkileg nagyon rossz. Ez nagyon jó volt, meg a CBA-s is, ez adott egy kis kedvet. Hát tél, az ugye nagyon rossz mindenkinek, akinek [nincs] semmi, ez ugye tavasszal kezdődött, utána a tél volt nagyon kemény.

Kilátások?

Most várom őszől, hogy visszaálljon egy rendezvénysorozat, felújítsák azt a két vagy pár helyet, éttermet, mert ott is lecsökkentették az alkalmazotti létszámot, és pont az éjszakai őrsgébe a mosogató állt be, mert ő állandó bejelentett. Még mindig több hónap, 3–4, mire helyreáll az izé. Ennyi. Most már azokat az embereket nincs is képem hívogatni. Őszre fog talán a szuvenír is, vagy karácsony előtt fog visszaállni úgy, hogy dübörög, hogy én is kelljek.

Akkor majd meg tudsz élni?

Hát akkor persze, nem olyan fényes, attól függ, voltak jobb évek, 2009-ig minden jobb volt, a világválságig, még a film is, utána lecsökkent. Ez időszakos. Meg attól, hogy hány órát vállal az ember, hányat vállalhat, többen vagyunk egy posztra. Reméljük, hogy jobb lesz.

Bármi, örömmel vettem, mondták, hogy az eseti támogatást följebb vitték, ezt nem tudom, hogy lehet-e még egyszer az alapjövedelmet. Nincs. De esetit újra lehet, azt tudom. Ezt azért, hogy a kormány tervezze?

(...)

Nagyon fontos. Ez óriási, hogy alaprezi meg ez a CBA. Mert azért tényleg így akkor.

Ételosztásokon segítetttem be nagyobb csomagért. Azt is megszüntették, mert a helyieknek nem tetszett, ott volt egy másik, borzasztó közönség volt, hadd ne mondjam, na mindegy, ott se volt már támogatás. Ételosztásokon besegítettem egy magánembernek, nagyobb csomagért, hogy én kaptam nagyobbat, nem tudott pénzt adni, mondtam, jó, mindegy. De több kiló, akkor én több csomagot, segítetttem, lisztet, cukrot. Élelmiszert meg akár ruhát, nekem nem kell ruha, de háztartásba dolgokat akár, meg családoknak, meg vegyszert, így komolyabb. De az is megszűnt. Ott más probléma van, neki is már elfogyott a pénze. Nagy csomagok voltak, heti egyszer, az is ennyi. Minden. Az a baj, én nem tudom, lesz negyedik hullám, indiai mutáns? (...) Szóval én azt üzenem, hogy ez nagyon életmentő, föl lehessen venni szerintem akár, erre van igény, hallottam is, hogy sokan beadták, jómódú kerületekbe is, szóval azért, mi lehet Kőbányán?

Interjú 4: férfi, 43, felsőfok, családi tulajdonban lakik

Én karrierváltásban voltam. Túrákat vezettem, és előtte 2–3 évig bejártam különböző túrahelyszíneket, és kábé az összes megtakarításomat abba fektettem, hogy összerakjak egy portfóliót. Amikor kitört a járvány, nekem az lett volna az elrugaszkodás éve. Januártól tele volt a naptáram egész évre. Közben meg ezt a lakást kiadtam Airbnb-n. Pont egy vietnami túrámnak voltam a végén, amikor a járvány kitört, az utolsó gépek egyikével tudtam eljönni. És akkor azt láttam, hogy az összes túráim törölve beláthatatlan ideig, és nyilván az összes [Airbnb-] foglalásomat is törölték itt. Úgyhogy itt álltam, volt nálam 1000 dollár kápé, és semmi más a jövőre nézve. És az önkormányzat már kezdte megszüntetni az Airbnb-t, mert adót kell fizetni, megpróbáltam, hogy minél kevesebb veszteséggel ússzam meg. És akkor javasolta az egyik ügyintéző, (...) hogy próbáljam meg ezt az alapjövedelmet. Mert kértem valamilyen támogatást, lakhatási hozzájárulást vagy valami ilyesmit, és ő javasolta. Kitöltöttem a papírokat, és lényegében ennyi. Abban segített, hogy a napi kiadásokat meg ilyesmit. Pár hétre előre nem volt az a stressz, hogy azonnal kell pénz. Pont rezsire, meg élelemre, nagyjából erre ment el. Nagyjából egy hónap volt, mire kitaláltam, hogy mit csináljak. És akkor elkezdtem házakat felújítani meg kerteket rendberakni barátoknak, és akkor az helyre is tett, tehát onnantól folyamatosan volt munka meg bevétel. Alapvetően erre kellett, hogy ezt az 1–2 hónapot kihúzzam. Nyilván lehetett volna kölcsönkérni, de senki nem szeret eladósodni. Ha nem lett volna, így oldottam volna meg, így viszont eladósodás nélkül sikerült.

...

3 hónapig (kaptam), picit csökkent az összeg havonta, talán 65 meg 60 meg 55, valahogy így. De tök jól jött, mindegyik.

...

(Jelenleg: túravezetést tervez. Airbnb-t abbahagyta, itt lakik, lelakták.)

Akkor nem laktam itt, 8–9 hónapot úton voltam, azalatt volt kiadva, és amikor hazajöttem, akkor meg nyilván. Nem volt ennyire otthonos, de akkor éppen laktam.

Meg amiatt is voltak kiadások, hogy amikor elkezdtem lezárni [az Airbnb-t], akkor utólag találták ki vagy nem találták ki, de utólag tudtam meg, hogy még ilyen adót kell befizetni, asszem építményadót nem fizettem, évekig ez nem nagyon merült fel. Akkor már egyáltalán nem (voltak turisták), meg is szüntettem az egészet.

Édesanyám a tulajdonos itt. Most van saját tulajdonom, de akkor még nem volt, akkor egyáltalán nem volt semmi.

Pont volt tavaly, még a járvány előtt egy beazonosíthatatlan valamim, aminek nem tudtam a végére járni, mert egyik kórházban sem tudták, mi az. De nyom nélkül elmúlt. (...) A harmadik kórházba, a László, oda kellett volna visszamennem valamiért, az lett az első Covid-kórház talán, és nem mentem vissza többé, mert nem akartam kockázatot vállalni. (...) Az eredmény megismerése összefüggött a járvánnyal, nem tudom, mi volt, de valószínűleg ott se tudták volna megmondani. De nyomtalanul elmúlt.

Itthon voltam, heti párszor eljártam Budapesten belül dolgozni. Elég lassú időszak volt. Eljártam futni mindennap a Várba, tök kihalt volt az egész. Nagyjából ennyi volt, napi sport meg itthonlevés.

Megpróbáltam többféle támogatást, aztán ez volt a leggyorsabb meg leghatékonyabb.

Elemző tanulmány a Budapest I. kerületében 2020 tavaszán, a koronavírus-járvány első hulláma idején bevezetett válságkezelő alapjövedelemről © Friedrich-Ebert-Stiftung – Megújuló Magyarországért Alapítvány, 2021

Felelős kiadó és szerkesztő: Büttl Ferenc, Megújuló Magyarországért Alapítvány

Szerzők: Büttl Ferenc – Kis Miklós

A tanulmányban felhasznált interjúkat Turai Ráhel készítette, az adatelemzéshez Scharle Ágota nyújtott segítséget.

Ezen kiadvány a szerzők saját véleményét tartalmazza, amely nem feltétlenül tükrözi a Friedrich-Ebert-Stiftung (FES) hivatalos álláspontját. A Friedrich-Ebert-Stiftung által publikált kiadványok kereskedelmi forgalomba kizárólag a FES előzetes írásos engedélyével kerülhetnek.

